

ALDI
Agencija za lokalne razvojne inicijative
Bosna i Hercegovina
Panorama b.b.
73 0000 Goražde
<http://www.aldi.ba>

Program partnerskog građanskog zastupanja (CAPP)
Monitoring napretka domaćih vlasti u ispunjavanju Građanske platforme

PRELIMINARNI GODIŠNJI IZVJEŠTAJ
O REZULTATIMA RADA VLASTI BOSNE I HERCEGOVINE NA
OSTVARIVANJU
CILJEVA POSTAVLJENIH U GRAĐANSKOJ PLATFORMI

(01. oktobar 2006 – 30. septembar 2007.)

Novembar 26. 2007. godine

SADRŽAJ

<i>i. Sažetak</i>	4
<i>ii. Uvod</i>	8
<i>iii. Početno stanje</i>	8
1. Nezaposlenost	10
1.1. Uvod	10
1.2. Početno stanje	10
1.2.1. Registrirana nezaposlenost	11
1.2.2. Registrirana zaposlenost	11
1.3. Očekivane vladine aktivnosti na smanjenju nezaposlenosti	12
1.3.1. Prijedlozi koji proizilaze iz Građanske platforme	12
1.3.2. Plan rada vlada na smanjenju nezaposlenosti	13
1.4. Rezultati ostvareni na smanjenju nezaposlenosti u prvoj godini mandata	14
1.4.1. Zaposlenost	14
1.4.2. Nezaposlenost	15
1.5. Zaključak u oblasti zapošljavanja	17
2. Siromaštvo	18
2.1. Uvod	18
2.2. Početno stanje	18
2.2.1. Kvantitativni pokazatelji stanja siromaštva u Bosni i Hercegovini	18
2.3. Očekivane vladine aktivnosti na smanjenju siromaštva	19
2.3.1. Prijedlozi koji proizilaze iz Građanske platforme	19
2.3.2. Plan rada vlada na smanjenju siromaštva	19
2.4. Zabilježene promjene u oblasti smanjenja siromaštva	20
2.5. Zaključak	22
3. Penzije	23
3.1. Uvod	23
3.2. Početno stanje	24
3.3. Očekivane aktivnosti novoizabраниh vlasti poboljšanju položaja penzionera	25
3.3.1. Prijedlozi koji proizilaze iz Građanske platforme	25
3.3.2. Usvojeni planovi rada vlada u prvoj godini mandata	25
4. Rezultati ostvareni u poboljšanju položaja penzionera u prvoj godini mandata	26
5. Zaključak	26
4. Zdravstvena i socijalna zaštita	27
4.1. Uvod	27
4.2. Početno stanje	28

4.2.1.	Zdravstvena zaštita	28
4.2.2.	Socijalna zaštita	29
4.3.	Očekivane aktivnosti na osiguranju zdravstvene i socijalne zaštite	31
4.3.1.	Prijedlozi koji proizilaze iz Građanske platforme	31
4.3.2.	Usvojeni planovi rada vlada u prvoj godini mandata	32
4.4.	Ostvareni rezultati i zaključak po pitanju zdravstvene i socijalne zaštite	33
5.	Evropske integracije	34
5.1.	Uvod	34
5.2.	Početno stanje	34
5.3.	Rezultati ostvareni na Evropskom putu u prvoj godini mandata	35
5.4.	Zaključak	36
	Dodaci	
i.	Sažetak	3
ii.	Uvod	7
1.	Nezaposlenost	9
1.1.	Uvod	9
1.2.	Početno stanje	9
1.2.1.	Registrirana nezaposlenost	10
1.2.2.	Registrirana zaposlenost	
1.3.	Očekivane vladine aktivnosti na smanjenju nezaposlenosti	
1.3.1.	Prijedlozi koji proizilaze iz Građanske platforme	
1.3.2.	Plan rada vlada na smanjenju nezaposlenosti	
1.4.	Rezultati ostvareni na smanjenju nezaposlenosti u prvoj godini mandata	
1.4.1.	Zaposlenost	
1.4.2.	Nezaposlenost	
1.5.	Zaključak u oblasti zapošljavanja	
2.	Siromaštvo	
2.1.	Uvod	
2.2.	Početno stanje	
2.2.1.	Kvantitativni pokazatelji stanja siromaštva u Bosni i Hercegovini	
2.3.	Očekivane vladine aktivnosti na smanjenju siromaštva	
2.3.1.	Prijedlozi koji proizilaze iz Građanske platforme	
2.3.2.	Plan rada vlada na smanjenju siromaštva	
2.4.	Zabilježene promjene u oblasti smanjenja siromaštva	

3. Penzije

- 3.1. Uvod
- 3.2. Početno stanje
- 3.3. Očekivane aktivnosti novoizabranih vlasti poboljšanju položaja penzionera
 - 3.3.1. Prijedlozi koji proizilaze iz Građanske platforme
 - 3.3.2. Usvojeni planovi rada vlada u prvoj godini mandata
 - 4. Rezultati ostvareni u poboljšanju položaja penzionera u prvoj godini mandata
 - 5. Zaključak

4. Zdravstvena i socijalna zaštita

- 4.1. Uvod
- 4.2. Početno stanje
 - 4.2.1. Zdravstvena zaštita
 - 4.2.2. Socijalna zaštita
 - 4.3. Očekivane aktivnosti na osiguranju zdravstvene i socijalne zaštite
 - 4.3.1. Prijedlozi koji proizilaze iz Građanske platforme
 - 4.3.2. Usvojeni planovi rada vlada u prvoj godini mandata
 - 4.4. Ostvareni rezultati i zaključak po pitanju zdravstvene i socijalne zaštite

5. Evropske integracije

- 5.1. Uvod
- 5.2. Početno stanje
- 5.3. Rezultati ostvareni na Evropskom putu u prvoj godini mandata
- 5.4. Zaključak

SAŽETAK

U okviru programa Partnerskog građanskog zastupanja, ALDI u.g. je radio na monitoringu napredka domaćih vlasti u ispunjavanju zahtjeva postavljenih u Građanskoj platformi. Monitoring napredka domaćih vlasti u ispunjavanju zahtjeva iz Građanske platforme se sastojao iz tri međusobno povezana procesa koji su obuhvatali proces donošenja budžeta vladinih institucija za 2007. godinu, process kreiranja godišnjeg plana rada za prvu godinu mandata novoizabranih vlada i process koji je imao za cilj identifikaciju efekata konkretnih javnih politika poduzetih od novoizabranih vlasti na rješavanju problema ili dostizanju ciljeva postavljenih u Građanskoj platformi. Kako bi se doprinijelo ubrzanom ostvarivanju zahtjeva postavljenih u Građanskoj platformi, rezultati pojedinih podprocesa monitoringa rada domaćih vlasti su periodično prezentirani javnosti ali isto tako i predstavnicima zakonodavne i izvršne vlasti, političkim partijama i nevladinim organizacijama.

U ovom izvještaju nalaze se preliminarne informacije o rezultatima analize efekata vladinih mjera na rješavanju problema odnosno na ispunjavanju zahtjeva postavljenih u Građanskoj platformi u slijedećim oblastima: 1) Nezaposlenost, 2) Siromaštvo, 3) Penziona politika, 4) Zdravstvena i socijalna zaštita, 5) Poljoprivreda, 6) Mladi I 7) Evropske integracije. Predmet analize bile su zabilježene promjene u predhodno pomenutim oblastima na nacionalnom nivou, nivou entiteta i nivou kantona u Federaciji Bosne i Hercegovine u periodu od 01. oktobra 2006. godine do 30. septembra 2007. godine. U ovom preliminarnom izvještaju nalaze se informacije koje su bile prikupljene i analizirane do 31. oktobra 2007. godine koji je nepotpun za dijelove informacija koje nisu pravovremeno dostavljene od strane nadležnih vladinih institucija a koje će biti uključene u finalni izvještaj.

Pregled ključnih zaključaka

Nakon provedene analize budžeta vladinih institucija, analize usvojenih godišnjih programa rada, istraživanja efektima aktivnosti vlasti na rješavanju problema sadržanih u građanskoj platformi, te nakon prikupljenih informacija vladinih agencija na nacionalnom i entitetskom nivou, procesom analize prikupljenih informacija dobiveni su slijedeći zaključci o efektima rada vlasti u Bosni i Hercegovini na dostizanju ciljeva/zahtjeva postavljenih u Građanskoj platformi za izbore 2006. godine.

Nezaposlenost

Ukupni rezultati rada novoizabranih vlasti na nivou institucija Bosne i Hercegovine, Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske, su imali **ograničeno pozitivan efekat** po pitanju stvaranja uslova za otvaranje 150.000 novih radnih mjesta.

Ograničeno pozitivni efekat je ocjena rada svih nivoa vlasti na rješavanju problema nezaposlenosti zbog toga što je na nacionalnom nivou došlo do povećanja formalne zaposlenosti za 1,8 procenata, odnosno za 12,3 hiljade novih radnih mjesta, što predstavlja jednu trećinu prosječnog očekivanog povećanja registrirane zaposlenosti. Potpuni kredit za ostvarene rezultate po pitanju

povećanja registrirane zaposlenosti pripada Federaciji BiH, koja je u analiziranom periodu obezbjedila rast registrirane zaposlenosti za 16,8 hiljada, dok je prema preliminarnim procjenama u Republici Srpskoj došlo do smanjenja registrirane zaposlenosti za oko 4,4 hiljade.

Rezultati rada vlasti u Federaciji BiH na povećanju registrirane zaposlenosti su umanjeni činjenicom da je u istom periodu nije došlo do smanjenja registrirane nezaposlenosti, već se broj nezaposlenih lica povećao za čak 11,8 hiljada, dok se u Republici Srpskoj broj registriranih nezaposlenih lica smanjio za 6,3 hiljade.

Siromaštvo

Ukupni rezultati rada novoizabranih vlasti na nivou institucija Bosne i Hercegovine, Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske, u prvoj godini mandata, su imali **negativni efekat** po pitanju iskorjenjivanja ekstremnog siromaštva.

Ocjena da su aktivnosti svih nivoa vlasti imale negativan efekat po pitanju iskorjenjivanja ekstremnog siromaštva i radikalnog smanjivanja broja stanovnika koji žive ispod nacionalne linije siromaštva je data zbog činjenice da vlasti na svim nivoima nisu poduzele nikakve konkretne korake koji bi trebali imati za cilj ispunjavanje zahtjeva iz Građanske platforme u oblasti smanjenja siromaštva, već čak suprotno svojim aktivnostima su direktno doprinijeli povećanju značajnom povećanju troškova života siromašnih kategorija stanovništva. Tokom prve godine svog mandata domaće vlasti nisu poduzele nikakve ozbiljnije aktivnosti na sprječavanju rasta povećanja siromaštva u Bosni i Hercegovini zbog povećanja troškova života koje je prouzrokovano vladinim politikama (promjene u fiskalnoj politici), politikama koje su utjecale na rast inflacije (kroz povećanje plata u javnoj administraciji) i eksternim poremećajima (suša). Obzirom da je analizom raspoloživih informacija dobiven zaključak da je oko 50 procenata povećanja troškova života prouzrokovano zbog nepostojanja adekvatnih vladinih mjera donešen je zaključak da su aktivnosti domaćih vlasti u analiziranom periodu umjesto smanjenja doprinijeli povećanju siromaštva u Bosni i Hercegovini.

Penziona politika

Ukupni rezultati rada novoizabranih vlasti na nivou institucija Bosne i Hercegovine, Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske, u prvoj godini mandata, su imali **dijelimično pozitivni efekat** po pitanju osiguranja dostojanstvenog standarda života za starije ljude.

Ocjena da su aktivnosti svih nivoa vlasti imale dijelimično pozitivan efekat po pitanju osiguranja dostojanstvenog standarda života za starije ljude, zasnovana je na činjenici da su vlade na nivou entiteta započele sa procesom strukturne reforme sistema penzionog osiguranja koja bi trebala imati za cilj uspostavljanje održivog sistema penzijsko-invalidskog osiguranja koji bi bio u stanju osigurati starijim ljudima penzije koje će im garantovati dostojanstven standard života. Pored aktivnosti na reformi penzionog osiguranja, entitetske vlade su indirektno utjecale na povećanje prihoda entitetskih fondova

PIO kroz povećanje budžetskih izdvajanja za ove namjene u RS i kroz provođenje mjera borbe protiv rada na crno u Federaciji BiH.

Obzirom na sve dosadašnje aktivnosti novoizabranih vlasti na poboljšanju položaja penzionera, može se zaključiti da su vlasti prvu godinu mandata iskoristili za pripremu za provođenje korjenite reforme sistema penzijskog osiguranja i u F BiH i u RS i da su te aktivnosti u skladu sa zahtjevima iz Građanske platforme. Osnovna preporuka koja se može uputiti vlastima jeste da ubrzaju proces dizajniranja penzione reforme i da neophodno u potpunosti informisati javnost o trenutnim postignućima u procesu reforme sistema PIO.

Zdravstvena i socijalna zaštita

Ukupni rezultati rada novoizabranih vlasti na nivou institucija Bosne i Hercegovine, Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske, u prvoj godini mandata, **nisu imali nikakav značajniji efekat** po pitanju osiguranja adekvatnog pristupa sistemu zdravstvenoj i socijalnoj zaštiti.

Zbog neobjavlivanja godišnjih informacija o stanju unutar sistema socijalne zaštite za 2006. godinu, te činjenice da će informacije o stanju u sistemu socijalne zaštite u 2007. godini biti dostupne tek u 2008. godini, u finalnom izvještaju bit će prezentirane detaljnije informacije o napredku koji je ostvaren po pitanju ispunjavanju ključnih i specifičnih zahtjeva iz Građanske platforme u oblasti zdravstvene i socijalne zaštite.

Evropske integracije

Ukupni rezultati rada novoizabranih vlasti na nivou institucija Bosne i Hercegovine, Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske, u prvoj godini mandata, **su imale izuzetno negativni efekat** po pitanju ubrzanja procesa Evropskih integracija.

Vlasti Bosne i Hercegovine u prvoj godini mandata nisu uspjele napraviti niti minimalan pomak na Evropskom putu, te ne samo da nisu uspjele ispuniti ključne prioritete koji su postavljeni od strane Evropske unije, već nisu uspjeli ostvariti niti minimalan napredak u čak 72 oblasti/zahtjeva koje je početkom 2006. godine postavila Evropska unija- Iz tog razloga, može se veoma jasno konstatovati da domaće vlasti ne čine ništa kako bi ubrzali proces Evropskih integracija i da uzrok potpunog zastoja na evropskom putu nisu politička pitanja u vezi reforme policije, već potpuna nezainteresovanost političkih vlasti da se posvete pitanju integracije Bosne i Hercegovine u Evropsku uniju. Zbog toga što su domaće vlasti u posljednjoj godini svjesno zaustavili proces Evropskih integracija efekti rada domaćih vlasti su utjecali na udaljavanje a ne približavanje Bosne i Hercegovine Evropskoj uniji.

Ostale sektorski zahtjevi

Poljoprivereda i mladi su dvije sektorske oblasti za koje ni nadležne statističke agencije niti vladine institucije ne objavljuju nikakve specifične informacije izuzev informacija o finansiranju programa projekata i mjera koje su usmjerene na podsticaj poljoprivredi i unaprijeđenju položaja mladih ljudi zbog čega nije moguće osigurati precizno utvrđivanje početnog stanja na dan izbora niti stanje na dan 30.09.2007. godine.

UVOD

U **Građanskoj platformi** civilnog društva nalazi se 12 konkretnih ciljeva koji bi trebali biti ispunjeni do kraja 2010. godine, a obavezu za njihovo ispunjavanje su dali lideri svih najznačajnijih političkih partija. U Građanskoj platformi, dvanaest ciljeva se odnosi na EU integracije, smanjenje siromaštva, povećanje zaposlenosti, poboljšanje stanja u penzionom osiguranju, poboljšanje stanja u socijalnoj i zdravstvenoj zaštiti, poboljšanje položaja mladih i poljoprivrednika, uspostavljanje efikasnije javne administracije, smanjenje korupcije, poboljšanje stanja u obrazovanju, unaprijeđenje stanja u funkcionisanju javnih preduzeća i povećanje privlačenja stranih investicija. Pored ovih ključnih zahtjeva u dokumentima koji su sastavni dijelovi Građanske platforme definisani su precizniji specifični socio-ekonomski zahtjevi koji bi trebali biti ispunjeni od strane predstavnika vlasti, od kojih su najvažniji:

- Smanjenje ukupnog broja siromašnih za 50 procenata do kraja 2010. godine;
- Uspostavljanje državnog socijalnog fonda za socijalni razvoj nerazvijenih područja;
- Izrada Nacionalnog (i entitetskih) akcionog plana za borbu protiv nezaposlenosti;
- Uspostavljanje socio-ekonomskih politika na nivou Bosne i Hercegovine čija implementacija će osigurati uslove za socijalni razvoj;
- Rast minimalnih penzija na minimalno 250 KM mjesečno ili 60 procenata medijalnog prihoda do kraja 2010. godine;
- Donošenje strategije harmonizirane reforme sistema penzionog osiguranja koja će osigurati dostojanstveni standard života za sve penzionere i adekvatni nivo dohotka svim starijim stanovnicima u zemlji;
- Obezbjedenje zagarantovanog i besplatnog zdravstvenog paketa osnovnih prava i usluga;
- Osiguranje 100% pokrivenosti zdravstvenim osiguranjem do kraja 2010. godine;
- Obezbjedenje jednakih prava za sve osobe sa onesposobljenjima na prostoru cijele zemlje;
- Obezbijediti harmonizirani sistem socijalne zaštite za sva socijalno ugrožena lica i siromašne porodice do kraja 2008. godine;
- Obezbjedenje adekvatne i univerzalne dječije zaštite, sa jednakim pravima za sve, na prostoru cijele Bosne i Hercegovine;
- Uspostavljanje državne politike podsticaja osiguranja krova nad glavom i stanovanja.

Početno stanje

Kako bi se na jedinstven način prišlo objektivnom utvrđivanju napredka novoizabranih vlasti na ispunjavanju zahtjeva iz Građanske platforme, potrebno je bilo odrediti vremenski period od kada se mjeri napredak domaćih vlasti na ispunjavanju zahtjeva iz Građanske platforme i tu polaznu tačku zovemo početno stanje. Početno stanje označava vremenski period od kada se novoizabrane vlasti drže odgovorne za stanje i promjene u ispunjavanju zahtjeva postavljenih u Građanskoj platformi. Obzirom da su političkim partijama, kandidatima za mjesta u zakonodavnoj vlasti na svim nivoima vlasti četiri mjeseca prije održavanja izbora bili poznati zahtjevi postavljeni u Građanskoj platformi i da je većina političkih lidera koji pripadaju vladajućoj koaliciji koja je formirala vladu na nivou BiH, entiteta i svih kantona u Federaciji BiH zvanično obećala ispunjavanje zahtjeva prije izbora, za početno stanje

mjerenja napretka u ovoj analizi je uzet 01. oktobar 2006., jer je vrijeme koje je proteklo od momenta održavanja izbora do momenta formiranja vlada vrijeme koje je potpuno bilo na raspolaganju političkim partijama koje su osvojile vlast i koje je moglo biti upotrebljeno da se na najbolji način doprinese ispunjavanju ciljeva postavljenih u Građanskoj platformi.

1. Nezaposlenost

1.1. Uvod

Snažan zaokret u politici rada i zapošljavanja kroz povećanje formalne zaposlenosti i smanjenje registrirane nezaposlenosti je prvi prioritet koji je postavljen u Građanskoj platformi. U Građanskoj platformi ovaj prioritet je određen bročano zahtjevajući od vlasti stvaranje uslova za otvaranje 150 hiljada novih radnih mjesta u formalnoj ekonomiji, uključujući ispunjavanje slijedećih specifičnih zahtjeva i mjera:

- Kreiranje Nacionalnog akcionog plana za borbu protiv nezaposlenosti do kraja 2010. godine;
- Povećanje stope formalne zaposlenosti stanovništva u dobi od 15 do 64 godine na 29 procenata, što bi značilo povećanje registrirane zaposlenosti za 150 hiljada radnika;
- Povećanje ukupne stope zaposlenosti stanovništva u dobi od 15 do 64 godine (uključujući i neregistriranu zaposlenost) na 50 procenata, što bi značilo stvaranje mogućnosti za generisanje prihoda za dodatnih 202 hiljade stanovnika;
- Smanjivanje stope ukupne nezaposlenosti za 10 procenata;
- Obezbjedenje sredstava iz budžeta države i entiteta za finansiranje aktivnih politika zapošljavanja koji će se zajedno sa sredstvima Zavoda za zapošljavanje koristiti za ostvarivanje ciljeva nacionalnog Akcionog plana za zapošljavanje;
- Prilikom planiranja, implementacije i evaluacije aktivnih politika zapošljavanja, model mora obezbijediti aktivnu participaciju privatnog i nevladinog sektora i mora biti potpuno transparentan prema javnosti;
- Finansijski podsticaj zapošljavanju u ekonomski nerazvijenim područjima BiH u kojima su zabilježene ispodprosječne stope zaposlenosti u odnosu na BH prosjek;
- Uspostavljanje jedinstvenog modela poticanja lokalnog ekonomskog razvoja na prostoru cijele BiH koji će omogućiti finansiranje programa za ekonomski razvoj općina sa ispodprosječnim stopama formalne zaposlenosti stanovništva;
- Povećanje prihoda zaposlenim u poljoprivredi i povećanje reistrirane zaposlenosti u poljoprivrednom sektoru;
- Povećanje produktivnosti poljoprivrednog sektora u cilju smanjivanja broja siromašnih radnika u poljoprivrednom sektoru;
- Poticanje uspostavljanja novih agrobiznisa koji mogu doprinijeti povećanju poljoprivredne proizvodnje i zaposlenosti u ruralnim područjima.

1.2. Početno stanje

U Bosni i Hercegovini na dan 01. oktobar 2006. godine bilo je ukupno 518.471 registrovanih nezaoslenih lica i 649.226 zaposlenih lica. U odnosu na očekivane ciljeve postavljene u Građanskoj platformi do 2010. godine, vlasti Bosne i Hercegovine trebaju obezbijediti sve potrebne preduslove za smanjenje nezaposlenosti za 51.847 lica, odnosno povećanje formalne zaposlenosti za novih 150.000 lica.

1.2.1. Registrirana nezaposlenost

Informacije o broju registriranih nezaposlenih su jedine statističke informacije koje se kontinuirano objavljuju na mjesečnoj bazi po jedinstvenoj metodologiji od strane entitetskih agencija za statistiku, a koje govore o stanju i promjenama na tržištu rada u Bosni i Hercegovini. Ukupan broj registriranih nezaposlenih lica u Bosni i Hercegovini na dan održavanja opštih izbora bio je **518.471**, što je u odnosu na 2005. godinu povećanje od 10.432 nezaposlena lica, te čak 32.383 u odnosu na 2004. godinu, na šta je prvenstveno uticalo povećanje registrirane nezaposlenosti u Federaciji BiH (u istom periodu u RS je nezaposlenost smanjena za 1.114 lica).

Tabela 1-1:
Registrirana nezaposlenost u BiH 2004-2006

	31.12. 2004.	31.12. 2005.	30. 09. 2006.
BiH	486.088	508.039	518.471
Federacija BiH	325.738	347.478	359.177
Republika Srpska	142.462	142.331	141.348
Brčko Distrikt	17.888	18.230	17.946

Izvor: Agencija za rad i zapošljavanje BiH, mjesečno saopštenje za septembar 2007.

Nezaposlenost prema anketi o radnoj snazi. Obzirom da metodologija procjene ukupne nezaposlenosti na osnovu broja registriranih nezaposlenih lica nije precizna metoda procjene nezaposlenosti, statističke institucije (Agencija za statistiku BiH i entitetski izvodi za statistiku) su u skladu sa preporukama Međunarodne organizacije rada i zahtjevima Statističkog ureda EU po prvi put provele istraživanje – Anketu o radnoj snazi, čime su obezbjeđeni međunarodno uporedivi podaci u oblasti statistike rada. Prema rezultatima istraživanja objavljenih u Anketi o radnoj snazi, u aprilu 2006. godine ukupan broj nezaposlenih lica u Bosni i Hercegovini je iznosio 366 hiljada, dok je broj obeshrabrenih (koji su nezaposleni, a ne traže posao) iznosio 102 hiljade. Uzimajući u obzir i stvarno nezaposlene i one koji su obeshrabreni da traže posao, može se konstatovati da je realan broj stvarno nezaposlenih u Bosni i Hercegovini na početku nove vlade iznosio 468 hiljada.

1.2.2. Registrirana zaposlenost

Jedini zvanični podaci o broju registriranih zaposlenih koji se mogu koristiti kao zvanični podaci o zaposlenosti su mjesečni podaci o zaposlenosti entiteta i Brčko Distrikta u mjesecima mart i septembar. Prema podacima Agencije za rad i zapošljavanje u BiH je na dan 30. septembar 2006. godine registrirana nezaposlenost iznosila 662.481 radnika.

Tabela 1-2:
Registrirana zaposlenost u BiH u 2006

	31. 03. 2006.	30. 09. 2006.
BiH	647.646	662.481
Federacija BiH	386.999	391.498
Republika Srpska	247.343	257.110
Brčko Distrikt	13.304	13.873

Izvor: Agencija za rad i zapošljavanje BiH, Statistički pregled, tabela 1, bilten broj 2. decembar 2006.

Zaposlenost prema anketi o radnoj snazi. Na sličan način kao kod pitanja nezaposlenosti, zvanični podaci o registriranoj zaposlenosti mogu se razlikovati od stvarnog stanja zaposlenosti zbog postojanja različitih faktora koji utječu na razliku između broja stvarno zaposlenih i broja registriranih zaposlenih lica. Prema podacima Agencije za statistiku BiH prikupljenim kroz anketu o radnoj snazi ukupan broj stvarno zaposlenih u Bosni i Hercegovini je iznosio 811 hiljada od čega 588 zaposlenih radnika, 176 hiljada samozaposlenih i 47 hiljada neplaćenih pomažućih članova porodice. Ovaj broj je za oko 149 hiljada veći broj od broja registriranih zaposlenih i prema uobičajenoj terminologiji ovo bi trebao biti broj lica koja su zaposlena u "sivoj ekonomiji". Međutim, kod davanja ovakvih komentara treba biti oprezan jer su u ovom broju uključena i lica koja se bave tradicionalnom poljoprivrednom proizvodnjom uključujući i neplaćene članove domaćinstva.

1.3. Očekivane vladine aktivnosti na smanjenju nezaposlenosti

1.3.1. Prijedlozi koji proizilaze iz Građanske platforme

Obzirom na razmjere problema nezaposlenosti očekivano je da će vlasti inicirati pokretanje sveobuhvatne akcije na smanjenju nezaposlenosti i povećanju zaposlenosti u Bosni i Hercegovini i to posebno od strane Vijeća ministara Bosne i Hercegovine. Zbog toga se od Vijeća ministara BiH očekivalo da pokretanje aktivnosti na izradi državnog akcionog plana za borbu protiv nezaposlenosti, koji će omogućiti uspostavljanje transparentnog, efikasnog i harmoniziranog sistema aktivnih politika zapošljavanja na nivou Bosne i Hercegovine, sa preciznim planom javnih rashoda na politike zapošljavanja na nivou entiteta, u okviru kojih će se precizno odrediti iznosi sredstava koja će se iz budžeta institucija BiH, entiteta i kantona osigurati za ostvarivanje ciljeva iz akcionog plana za borbu protiv nezaposlenosti. Takođe, od državne vlade se očekivalo uspostavljanje državne politike borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti, koja će osigurati potpuno provođenje *Srednjeročne strategije razvoja BiH (BiH PRSP)* osiguranjem potrebnih i odgovarajućih sredstava, kadrova i resursa koji omogućavaju ostvarivanje ciljeva na smanjivanju siromaštva i povećanju socijalne jednakosti u društvu i poduzimanje aktivnosti koje će omogućiti uspostavljanje državne politike koja će omogućiti ubrzani ekonomski i socijalni razvoj nerazvijenih područja u Bosni i Hercegovini, posebno onih općina koje imaju ispodprosječne ekonomske, socijalne, zdravstvene i obrazovne mogućnosti, kako bi se osigurao jednak pristup pravima i uslugama.

Takođe, od Vlade Federacije Bosne i Hercegovine se očekivalo da zajedno sa svim kantonima u Federaciji Bosne i Hercegovine planiraju aktivnosti za uspostavljanje harmonizirane entitetske politike

poticanja ekonomskog i socijalnog razvoja nerazvijenih područja/općina u Federaciji Bosne i Hercegovine, posebno onih općina koje imaju ispodprosječne ekonomske, socijalne, zdravstvene i obrazovne mogućnosti, kako bi se osigurao jednak pristup pravima i uslugama.

Slično kao i od Vlade Federacije BiH od Vlade Republike Srpske se očekivalo da poduzme aktivnosti koje će direktno doprinijeti povećanju formalne zaposlenosti svih grupa u društvu, a ne samo mladih. Pored toga, u svom Programu Vlada treba jasno precizirati aktivnosti koje će biti poduzete u cilju obezbjeđenja sredstava za aktivne politike rada, koje su neophodne za finansiranje mjera podsticaja zapošljavanja. Takođe, Vlada u svom programu treba posebno definisati mjere koje će obezbijediti poticanje lokalnog ekonomskog razvoja.

3.2. Plan rada vlada na smanjenju nezaposlenosti

U prvoj godini mandata na nivou Bosne i Hercegovine planirano je jedanaest aktivnosti koje su direktno povezane sa pitanjem zapošljavanja, ali niti jedna aktivnost koja je direktno povezana sa zahtjevima iz Građanske platforme u ovoj oblasti. Planirane aktivnosti koje su mogle značajnije uticati na poboljšanje stanja u ovoj oblasti su se odnosila na prijedlog zakona o promociji malih i srednjih preduzeća i poduzetništva i aktivnosti koje su se trebale odnositi na unaprijeđenje regionalnog ekonomskog razvoja i razvoja MSP. Generalni zaključak je da je Vijeće ministara u prvoj godini mandata posvetilo izuzetno malo pažnje pitanju zapošljavanja, razvoju poslovnog sektora i rješavanju problema nezaposlenosti.¹

U prvoj godini mandata Vlada Federacije BiH zajedno sa sedam kantona u Federaciji Bosne i Hercegovine planirala je 67 aktivnosti koje su direktno povezane sa pitanjem zapošljavanja. Planirane aktivnosti Vlade F BiH su bile djelimično usklađene sa zahtjevima koji su postavljeni u Građanskoj platformi, posebno planirane aktivnosti koje su se odnosile na izradu strategije zapošljavanja u F BiH, izradi akcionih planova za zapošljavanje manjina, strategije podrške izvozu, dok kantoni nisu planirali nikakve značajnije aktivnosti koje bi u skladu sa zahtjevima iz Građanske platforme uticali na rješavanje problema nezaposlenosti, izuzev Kantona Sarajevo koji je u svom programu rada planirao izradu strategije zapošljavanja i strategije ruralnog razvoja.²

Takođe, u prvoj godini mandata Vlada Republike Srpske je planirala provođenje 32 aktivnosti koje direktno mogu uticati na ispunjavanje Građanske platforme u oblasti nezaposlenosti, međutim ciljevi, zahtjevi i preporuke koje su postavljene u Građanskoj platformi su prihvaćene samo u manjoj mjeri. Od planiranih aktivnosti Vlade RS na rješavanju problema nezaposlenosti značajnije su zakonodavne aktivnosti na izradi zakona o podsticaju razvoja MSP, izrada dokumenta ekonomske politike, program zapošljavanja pripravnika i izrada strategije razvoja malih i srednjih preduzeća u Republici Srpskoj, za period 2006 – 2010. godina i strategije podsticaja izvoza.

¹ Izvor: ALDI, TI (Juni 2007): Izvještaj o provedenoj analizi usklađenosti planova rada zakonodavne i izvršne vlasti u BiH sa ciljevima iz Građanske platforme, str 8.

² Isto, str 36

1.4. Rezultati ostvareni na smanjenju nezaposlenosti u prvoj godini mandata

1.4.1. Zaposlenost

Prema zahtjevu iz Građanske platforme, ukupna registrirana zaposlenost u Bosni i Hercegovini do kraja 2010. godine bi trebala biti povećana za 150 hiljada novih radnih mjesta, odnosno povećanje sa 662,4 hiljade iz oktobra 2006. godine na 812,4 hiljade u oktobru 2010. godine. Ukoliko bi domaće vlasti ovaj cilj ostvarivale jednakim tempom u prvoj godini mandata, rast registrirane zaposlenosti ne bi trebao biti manji od 37,5 hiljada.

Registrirana zaposlenost. Posljednji zvanični podaci o broju zaposlenih u Bosni i Hercegovini su objavljeni za mjesec mart 2007. godine, dok je Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine objavila preliminarne podatke na nivou države za period april – avgust 2007. godine. Prema ovim podacima u Bosni i Hercegovini u odnosu na početno stanje došlo je do povećanje zaposlenosti od minimalnih **1,86 procenata** što je svega jedna trećina od prosječnog godišnjeg planiranog povećanja registrirane zaposlenosti u Građanskoj platformi. Posmatrano po entitetima i prema preliminarnim podacima, uz rezervu za promjene stanja u ovoj oblasti u Brčko Distriktu, podaci govore da postoje značajne razlike između entiteta po pitanju uspjeha u povećanju broja registriranih zaposlenih

Tabela 1-3:
Rezultati vlasti u oblasti zapošljavanja

	Stanje na dan 31.09.06.	Povećanje planirano Građanskom platformom	Procjena stvarnog stanja na dan 30.08.07	Razlika u odnosu na plan	Procenat uspješnosti ispunjavanja ciljeva iz Građanske platforme
BiH	662.481	37.500	674.835	12.354	0,329
Federacija BiH	391.498	22.161	408.343	16.845	0,760
Republika Srpska	257.110	14.554	252.619	-4.491	-0,308
Brčko Distrikt*	13.873	785	13.873	-	-

*Napomena: Podaci za BD nisu dostupni, korišteni prethodni podaci.

Po entitetima vidljivo je da je Federacija Bosne i Hercegovine osnovni uzrok povećanja ukupne zaposlenosti u Bosni i Hercegovini u kojoj je u odnosu na očekivano povećanje zaposlenosti od 22.1 hiljadu došlo do povećanja od 16,8 hiljada. Sa druge strane, podaci za RS nisu dostupni za period mart – avgust 2007. godine, ali imajući u vidu podatke za nivo BiH i pretpostavku da je stanje u Brčko Distriktu ostalo nepromijenjeno, može se očekivati da će naredni statistički podaci koji će biti objavljeni za septembar 2007. godine pokazati da je u RS umjesto očekivanog povećanja od 14,5 hiljada došlo do smanjenja registrirane zaposlenosti za 4,4 hiljade.

Unutar Federacije Bosne i Hercegovine približno ravnomjerno je u protekloj godini zabilježeno povećanje u broju registrirane zaposlenosti. U ukupnom iznosu najveće povećanje registrirane zaposlenosti je zabilježeno u Sarajevu gdje je došlo do povećanja od 4,7 hiljada novih radnih mjesta, a najmanje povećanje je zabilježeno u Bosansko-podrinjskom kantonu u kojem je zabilježeno povećanje 307 novih radnih mjesta. U relativnom smislu najveće povećanje registrirane zaposlenosti ostvareno je

u Bosansko-podrinjskom kantonu (povećanje od 7,2 procenta), a najmanje u Zeničko-dobojskom kantonu (povećanje od 2,8 procenata).

Tabela 1-4:
Promjene unutar F BiH u registriranoj zaposlenosti

	Septembar 2006	Avgust 2007	Neto povećanje zaposlenosti	Index
Unsko sanski	31.229	32.300	1.071	1,034
Posavski	6.319	6.572	253	1,040
Tuzlanski	71.679	75.456	3.777	1,053
Zeničko dobojski	66.841	68.681	1.840	1,028
Bosansko podrinjski	4.259	4.566	307	1,072
Srednje bosanski	37.062	39.231	2.169	1,059
Hercegovačko neretvanjski	41.820	43.319	1.499	1,036
Zapadno hercegovački	14.571	15.129	558	1,038
Sarajevski	96.181	100.956	4.775	1,050
Kanton 10	10.437	11.033	596	1,057

Izvor: Federalni zavod za zapošljavanje

Zaposlenost prema anketi o radnoj snazi. Prema nedavno objavljenim podacima Agencije za statistiku Bosne i Hercegovine o provedenoj anketi o radnoj snazi došlo je do povećanja ukupne zaposlenosti za 39 hiljada, odnosno za 4,7 procenata, što je veoma ohrabrujući podatak. Promjene u strukturi zaposlenosti prema anketi o radnoj snazi date su u narednoj tabeli.

Tabela 1-5:
Rezultati vlasti u oblasti zapošljavanja (u hiljadama)

Opis	Stanje 2006	Stanje 2007	Razlika
Zaposleni ukupno	811	850	39
Zaposleni	588	620	32
Samozaposleni	176	192	16
Pomažući članovi	47	37	-10

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Najveće povećanje zaposlenosti je ostvareno u dijelu zaposlenih radnika i to 32 hiljade, dok je došlo do smanjenja zaposlenih u kategoriji pomažući neplaćeni članovi domaćinstva za 10 hiljada. Na žalost detaljniji podaci o strukturi zaposlenosti još uvijek nisu objavljeni.

1.4.2. Nezaposlenost

Prema Građanskoj platformi, ukupan broj registriranih nezaposlenih lica bi do kraja 2010. godine trebao biti smanjen za deset procenata kako bi se obezbijedile politike koje će istovremeno doprinijeti i rastu zaposlenosti i smanjenju nezaposlenosti u Bosni i Hercegovini. Prema ovom zahtjevu broj nezaposlenih bi se sa 518,4 hiljade u septembru 2006. godine trebao smanjiti na oko 505,5 hiljada.

Međutim, stvarni rezultati ostvareni u protekloj godini govore da ovaj cilj nije ostvaren iako je napravljen određen napredak u odnosu na prethodne godine.

Tabela 1-6:
Rezultati vlasti u oblasti smanjenja nezaposlenosti

	Septembar 2006	Septembar 2007	Neto povećanje/ smanjenje	Index
Bosna i Hercegovina	518.471	521.288	2.817	1,005
Federacija BiH	359.177	371.017	11.840	1,033
Republika Srpska	141.348	134.957	-6.391	0,955
Brčko Distrikt	17.946	15.314	-2.632	0,853

Izvor: Agencija za rad i zapošljavanje

U odnosu na očekivano smanjenje zaposlenosti u protekloj godini u Bosni i Hercegovini je došlo do povećanja registrirane nezaposlenosti za oko 2,8 hiljada, što predstavlja neznatno povećanje od 0,5 procenata. Ovi podaci govore da iako nije došlo do smanjenja nezaposlenosti u protekloj godini došlo je bar do zaustavljanja rasta nezaposlenosti. Međutim, razlozi zaustavljanja rasta ukupne nezaposlenosti nisu održivi jer je u protekloj godini došlo do značajnijih promjena u strukturi nezaposlenosti unutar entiteta. Naime, osnovni razlog za stagniranje rasta nezaposlenosti u Bosni i Hercegovini je smanjenje nezaposlenosti u Republici Srpskoj, gdje je došlo do smanjenja nezaposlenosti za 6,3 hiljade (odnosno za 4,5 procenata), ali i do povećanja nezaposlenosti u Federaciji Bosne i Hercegovine u kojoj je broj nezaposelnih povećan za 11,8 hiljada (povećanje od 3,3 procenta).

Tabela 1-7:
Promjene unutar F BiH u registriranoj nezaposlenosti

	Septembar 2006	Avugst 2007	Neto promjena	Index
Unsko sanski	39.292	41.195	1.903	1,048
Posavski	6.070	7.010	940	1,155
Tuzlanski	86.151	90.277	4.126	1,048
Zeničko dobojski	70.273	68.788	-1.485	0,979
Bosansko podrinjski	4.763	4.375	-388	0,919
Srednje bosanski	40.347	42.064	1.717	1,043
Hercegovačko neretvanjski	28.284	31.189	2.905	1,103
Zapadno hercegovački	8.874	10.455	1.581	1,178
Sarajevski	68.339	66.421	-1.918	0,972
Kanton 10	8.076	9.243	1.167	1,145

Izvor: Federalni zavod za zapošljavanje

Unutar Federacije BiH kantoni su imali različite uspjehe u smanjenju registrirane nezaposlenosti. Najveće smanjenje nezaposlenosti je zabilježeno u Sarajevskom kantonu u kojem je nezaposlenost smanjena za 1,9 hiljada lica ili za 2,8 procenata, dok je najmanje smanjenje nezaposlenosti, odnosno povećanje nezaposlenosti zabilježeno u Tuzlanskom kantonu u kojem je nezaposlenost povećana za 4,1 hiljadu ili za 4,8 procenata.

1.5. Zaključak u oblasti zapošljavanja

Ukupni rezultati rada novoizabranih vlasti na nivou institucija Bosne i Hercegovine, Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske, su imali ograničeno pozitivan efekat po pitanju stvaranja uslova za otvaranje 150.000 novih radnih mjesta.

Ograničeno pozitivni efekat je ocjena rada svih nivoa vlasti na rješavanju problema nezaposlenosti jer je na nacionalnom nivou došlo do povećanja formalne zaposlenosti za 1,8 procenata, odnosno za 12,3 hiljade novih radnih mjesta, što predstavlja jednu trećinu prosječnog očekivanog povećanja registrirane zaposlenosti. Potpuni kredit za ostvarene rezultate po pitanju povećanja registrirane zaposlenosti pripada Federaciji BiH, koja je u analiziranom periodu obezbjedila rast registrirane zaposlenosti za 16,8 hiljada, dok je prema preliminarnim procjenama u Republici Srpskoj došlo do smanjenja registrirane zaposlenosti za oko 4,4 hiljade.

Rezultati rada vlasti u Federaciji BiH na povećanju registrirane zaposlenosti su umanjeni činjenicom da je u istom periodu nije došlo do smanjenja registrirane nezaposlenosti, već se broj nezaposlenih lica povećao za čak 11,8 hiljada, dok se u Republici Srpskoj broj registriranih nezaposlenih lica smanjio za 6,3 hiljade.

SIROMAŠTVO

2.1. Uvod

Siromaštvo kao multidimenzionalni problem koji se trebao naći pri virhu ljestvice prioriteta novoizabranim vlastima Bosne i Hercegovine je veoma jasno postavljen u Građanskoj platformi kroz zahtjev da se do kraja 2008. godine obezbijedi iskorjenjivanje ekstremnog siromaštva, a da se ukupan broj siromašnih prepolovi do kraja 2010. godine. Kako bi se omogućilo svim stanovnicima zadovoljavanje bar minimalnih društvenih potreba u Građanskoj platformi su definisani slijedeći specifični ciljevi koji bi trebali obezbijediti značajan napredak u borbi protiv siromaštva i socijalne isključenosti:

- Uspostavljanje mehanizama za borbu protiv siromaštva i socijalne isključenosti obavezujući se na izdvajanje odgovarajućih sredstava, kadrova i resursa koji će omogućiti efikasnu borbu protiv siromaštva i socijalne isključenosti;
- Potpuno eliminiranje ekstremnog siromaštva mjereno granicom siromaštva od 3,5 KM (ekvivalentno 2,15 US dolara) na dan do kraja 2008. godine;
- Prepoloviti broj siromašnih osoba koji se trenutno nalaze ispod nacionalne linije siromaštva do kraja 2010. godine;
- Osiguranje mehanizama za ubrzani ekonomski i socijalni razvoj nerazvijenih područja u cijeloj Bosni i Hercegovini, posebno onih opština koje imaju ispodprosječne ekonomske, socijalne, zdravstvene i obrazovne mogućnosti kako bi se obezbijedio jednak pristup pravima i uslugama;
- Obezbeđenje potpune implementacije ciljeva, zadataka, mjera i prioriternih aktivnosti u Srednjoročnoj razvojnoj strategiji Bosne i Hercegovine / Strategiji za smanjenje siromaštva PRSP do kraja 2007. godine;
- Uspostavljanje državnog socijalnog fonda koji će imati kapacitet da obezbijedi jednak tretman siromašnim građanima, sve do momenta potpune jednakosti svih građana u socijalnom razvoju, koji je trenutno razjedinjen decentralizovanom državnom strukturom.

2.2. Početno stanje

2.2.1. Kvantitativni pokazatelji stanja siromaštva u Bosni i Hercegovini

Siromaštvo je pojam koji označava oskudicu u zadovoljavanju minimalnih životnih potreba, koje za siromašnu porodicu ima posljedicu u oskudici ne samo u prihodima, već i u pravima, dobrima, resursima i uslugama potrebnim za normalan život. U Bosni i Hercegovini prema podacima iz 2004. godine živi oko 684 hiljade siromašnih, dok Indeks generalne socijalne isključenosti (HSEI) koji je baziran na indikatorima koji odražavaju životni standard, zdravlje, obrazovanje pojedinca govori da je

50,32 procenata stanovništva socijalno isključeno u bar jednom od ovih oblika, dok je oko 22 procenta stanovnika Bosne i Hercegovine ekstremno isključeno od najosnovnijih procesa i usluga.³

2.2. Budžetska izdvajanja za politike smanjenja siromaštva u Bosni i Hercegovini

Na početku 2006. godine vlasti su na početku posljednje godine mandata po prvi put uspostavili socijalni program koji se na harmoniziran način provodio na prostoru oba entiteta a koji je bio iniciran od strane Vijeća ministara BiH i za čije provođenje su obezbjeđena sredstva od 50 miliona KM u 2007. godini. Ovako iniciranje socijalnog programa, i pored brojnih kritika civilnog društva na način na koji vlasti prilaze problemu siromaštva, bilo je izuzetno značajno jer se kroz ovaj program po prvi put obezbjedila sredstva koja su imala za cilj direktno smanjenje siromaštva u Bosni i Hercegovini. Na žalost, vlasti izabrane na opštim izborima u oktobru 2006. godine su u prvoj godini mandata zanemarile aktivnosti predhodne vlade na polju smanjenja siromaštva kroz ukidanje socijalnog programa, čime su doprinijeli da u 2007. godini vlasti na svim nivoima nisu osiguravala nikakva budžetska sredstva u značajnijem obimu a koja su trebala biti iskorištena direktno za borbu protiv siromaštva.

2.3. Očekivane vladine aktivnosti na smanjenju siromaštva

3.1. Prijedlozi koji proizilaze iz Građanske platforme

Iskorjenjivanje ekstremnog siromaštva je jedan od 12 ciljeva iz Građanske platforme koji bi domaće vlasti trebale ispuniti do kraja 2008., i podrazumijeva stvaranje uslova u zemlji koji ne dozvoljavaju gladovanje bez obzira na razloge. Na ovaj način Bosna i Hercegovina bi se priključila grupi demokratskih zemalja koje imaju usvojenu politiku **socijalnog minimuma** koja osigurava odsustvo gladi i ekstremnog siromaštva, obezbjeđujući da svaki član društva ima potrebne resurse za minimalno dostojanstven standard života. Ovakva politika indirektno utiče i na ukupan nivo demokratije u zemlji jer siromaštvo i glad može ozbiljno uticati na političku slobodu pojedinca umanjujući efektivnost demokratskih institucija kao što su parlamenti, izborni proces, političke partije i slično. Ispunjavanje zahtjeva iz oblasti siromaštva znači uspostavljanje institucija i politika koje će obezbijediti da svaki državljanin Bosne i Hercegovine ima garantovan socijalni minimum, dovoljan za zadovoljavanje minimalnih životnih potreba, koji će funkcionisati kao brana ekstremnom siromaštvu, te kao garancija da svatko ima minimalnu političku slobodu neophodnu za demokratsko funkcionisanje državnih institucija.

3.2. Plan rada vlada na smanjenju siromaštva

Bez obzira na razmjere problema siromaštva u Bosni i Hercegovini, jasne i konkretne zahtjeve postavljene u Građanskoj platformi, niti jedan nivo vlasti u Bosni i Hercegovini nije planirao niti jednu aktivnost koja se direktno odnosi na problem siromaštva, što je posebno zabrinjavajuće imajući u vidu da je 2007. godina godina kada ističe rok za ispunjavanje ciljeva postavljenih u Srednjoročnoj razvojnoj

³ Prema UNDP (2007): Izvještak o humanom razvoju: Socijalna uključenost u Bosni i Hercegovini

strategiji BiH – PRSP koja je implementirana prvenstveno sa ciljem značajnijeg smanjenja siromaštva u Bosni i Hercegovini.

4. Zabilježene promjene u oblasti smanjenja siromaštva

Prva posljedica nebrige domaćih vlasti za problem siromaštva jeste da trenutno niko u Bosni i Hercegovini ne može dati preciznu sliku stanja i napreka u borbi protiv siromaštva i socijalne isključenosti zbog toga što vlasti od 2004. godine nisu poduzele nikakve aktivnosti na prikupljanju informacija o stanju i razmjerama siromaštva u Bosni i Hercegovini. Činjenica da pored izuzetnog povećanja javnih prihoda sa jedne i visokog rasta cijena osnovnih prehrambenih i neprehrambenih proizvoda sa druge strane domaće vlasti u 2007. godini nisu poduzeli niti jednu aktivnost u koja bi imala za cilj smanjenje problema siromaštva (ne uključujući aktivnosti u domenu socijalne zaštite). U situaciji u kojoj je zbog odluka vlade došlo do pogoršanja socijalnog položaja stanovnika u zemlji u kombinaciji sa snažnim rastom opšteg nivoa cijena koji nije zaustavljen niti u 2007. godini imajući u vidu činjenicu da izlazak iz siromaštva nije moguće spriječiti povećanom radnom aktivnošću (zbog stagnacije na tržištu rada) niti dodatnim zaduživanjem kod komercijalnih banaka (restriktivna kreditna politika), domaće vlasti, na nivou institucija BiH, entiteta i kantona u Federaciji BiH nisu poduzele niti jednu aktivnost koja bi trebela biti usmjerena na sprječavanje rasta stope siromaštva, a kamoli na smanjenje postojećeg nivoa siromaštva u skladu sa zahtjevima iz Građanske platforme.

Tabela 2-8:
Rast troškova prosječnog domaćinstva u periodu 2004-2007.

	Rast cijena	Troškovi prosječnog domaćinstva u 2004. godini	Procjena troškova BiH domaćinstva u septembru 2007.	Neto povećanje
Ukupno	107,3	1301,83	1396,86	95,03
Hrana i bezalkoholna pica	111,5	407,99	454,91	46,92
Alkoholna pica i duhan	100,4	47,11	47,30	0,19
Odjeća i obuća	95,4	66,15	63,11	-3,04
Stanovanje, voda, električna energija, plin i drugi energenti	109,7	305,39	335,01	29,62
Najmještaj, kućanski uređaji, i red. održavanje kuće	101,8	89,41	91,02	1,61
Zdravstvo	110,7	48,34	53,51	5,17
Prevoz	106,3	129,04	137,17	8,13
Komunikacije	116,6	33,00	38,48	5,48
Rekreacija i kultura	106,8	49,33	52,68	3,35
Obrazovanje	107,8	12,59	13,57	0,98
Restorani i hoteli	106,6	33,41	35,62	2,21
Ostala dobra i usluge	102,1	80,07	81,75	1,68

Izvor: Indeks rasta cijena i iznos prosječnih troškova domaćinstva Agencija za statistiku BiH

Obzirom da jos uvijek nisu objavljeni podaci o promjenama u nivou siromaštva u Bosni i Hercegovini u periodu od 2005. do 2007. godine, na osnovu statističkih podataka o potrošnji domaćinstva u 2004. godini i nivoa zabilježenih promjena cijena prehrambenih i neprehrambenih proizvoda mogu se donijeti slijedeći zaključci:

a. U 2004. godini prosječni mjesečni troškovi pojedinca su iznosila 395,6 KM. U 2004. godini ukupna mjesečna potrošnja prosječnog domaćinstva u Bosni i Hercegovini je iznosila 1.301 KM. Obzirom da je prosječna veličina domaćinstva iznosila 3,29 osoba po domaćinstvu, ukupni mjesečni troškovi pojedinca su iznosila 395,6 KM.

b. U odnosu na 2004. godinu u septembru 2007. godine ukupni troškovi pojedinca su povećani za 28,8 KM. Obzirom na informacije o nivou rasta cijena u Bosni i Hercegovini u 2007. godini u odnosu na 2005. godinu koji je utjecao na povećanje troškova domaćinstva na 1.396 KM / mjesec u septembru 2007. godine, odnosno na 424,5 KM po pojedincu, može se zaključiti da su prosječni troškovi pojedinca povećani za 28,8 KM / mjesec, odnosno sa 395,6 KM na 424,5 KM.

c. Troškovi na osnovne životne potrepštine su povećani za čak dvije prosječne plate. Za razliku od blagog povećanja prosječnih troškova prosječnog domaćinstva, podatak koji posebno treba zabrinjavati jeste da su godišnji troškovi prosječnog domaćinstva na hranu i bezalkoholna pića, stanovanje i komunalije, zdravstvene usluge, prevoz, komunikacije i obrazovanje povećani za čak 1.155,6 KM, odnosno za oko 2 prosječne plate u Bosni i Hercegovini za period 2005-2007. Ovaj podatak posebno zabrinjava jer su ovo troškovi koji predstavljaju dominantne troškove siromašnih porodica ili porodica koje imaju ispodprosječne prihode.

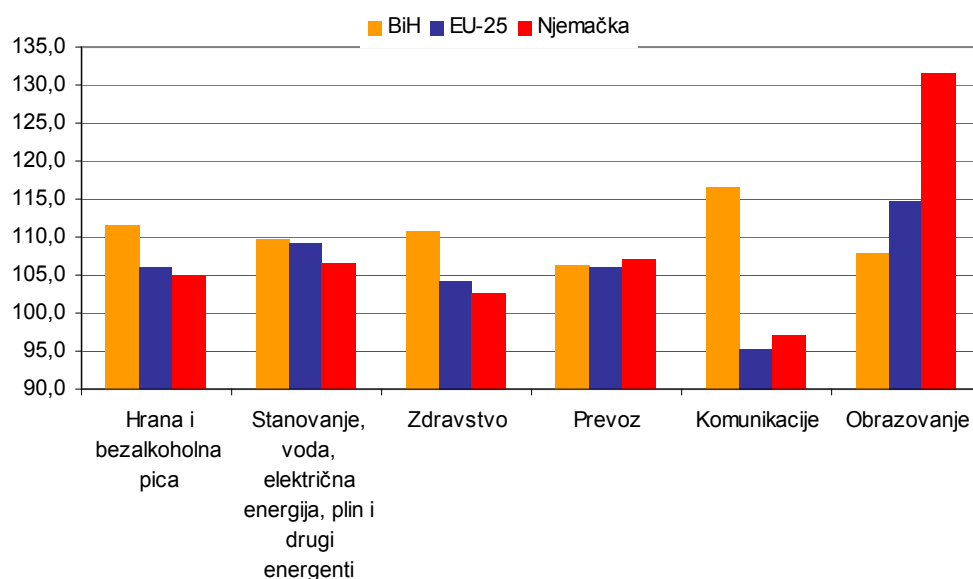
d. U prvoj godini mandata nije došlo do značajnijeg povećanja cijena u zemlji. U periodu funkcionisanja nove vlade, posebno u prvih devet mjeseci 2007. godine, nije došlo do značajnijeg povećanja rasta cijena. Međutim, u ovom periodu domaće vlasti nisu poduzele nikakve ozbiljnije napore kako bi se spriječile negativne posljedice elementarnih nepogoda koje su nastale u ovom periodu i koje su jedan od glavnih krivaca za nagli skok cijena prehrambenih proizvoda u novembru 2007. godine.

4.1. Povećanje siromaštva i globalni rast cijena

Veoma često korišteno opravdanje za izuzetno visoki rast cijene osnovnih prehrambenih i ne prehrambenih proizvoda jeste globalni rast cijena resursa prouzrokovanim rastom cijena nafte i zbog povećanje cijena poljoprivrednih proizvoda kao posljedice elementarnih nepogoda.

Poređenjem rasta cijena u Bosni i Hercegovini i u zemljama Evropske unije u periodu od januara 2005. do septembra 2007. godine može se zaključiti da je u zemljama EU došlo do takođe značajnog rasta cijena i da je u odnosu na EU-25 opšti nivo cijena u BiH povećan za 2,4 procenta, dok je u odnosu na Njemačku ta razlika neznatno veća i kreće se oko 2,8 procenata. Ukoliko bi za razliku između rasta cijena u BiH i u zemljama EU držali odgovornim domaće vlasti mogli bi zaključiti da je ukupno godišnje povećanje troškova domaćinstva od 1.140 KM ukupnog povećanja troškova domaćinstva oko 765,4 KM povećanja je prouzrokovano globalnim poremećajima, dok je 374,9 KM povećanja troškova domaćinstva prouzrokovano neefikasnim vladinim politikama.

Graf 2-1:
 Odnos indeksa povećanja cijena u periodu januar 2005-septembar 2007. godine

Međutim, kada posmatramo povećanje troškova domaćinstva u šest osnovnih kategorija (hrana i pice, stanovanje i el. Energiju, zdravstvo, prevoz i komunikacije i obrazovanje) čija cijena proizvoda i usluga je u istom periodu povećana za čak 1.155,6 KM može se konstatovati da je u zemljama EU rast cijena ovih troškova bio za 35,5 procenata manji nego u BiH, a u Njemačkoj za čak 44,4 procenta manji nego u BiH. Drugim riječima, ako je u analiziranom periodu došlo do povećanja troškova prosječnog domaćinstva za 2 prosječne plate za godinu dana, od čega je jedna plata potrebna zbog globalnih poremećaja na tržištu, a druga zbog nepostojanja efikasne domaće vladine politike.

5. Zaključak

Ukupni rezultati rada novoizabranih vlasti na nivou institucija Bosne i Hercegovine, Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske, u prvoj godini mandata, su imali **negativni efekat** po pitanju iskorjenjivanja ekstremnog siromaštva.

Ocjena da su aktivnosti svih nivoa vlasti imale negativan efekat po pitanju iskorjenjivanja ekstremnog siromaštva i radikalnog smanjivanja broja stanovnika koji žive ispod nacionalne linije siromaštva je data zbog činjenice da vlasti na svim nivoima nisu poduzele nikakve konkretne korake koji bi trebali imati za cilj ispunjavanje zahtjeva iz Građanske platforme u oblasti smanjenja siromaštva, već čak suprotno svojim aktivnostima su direktno doprinijeli povećanju značajnom povećanju troškova života siromašnih kategorija stanovništva. Tokom prve godine svog mandata domaće vlasti nisu poduzele nikakve ozbiljnije aktivnosti na sprječavanju rasta povećanja siromaštva u Bosni i Hercegovini zbog povećanja troškova života koje je prouzrokovano vladinim politikama (promjene u fiskalnoj politici), politikama koje su utjecale na rast inflacije (kroz povećanje plata u javnoj administraciji) i eksternim poremećajima (suša). Obzirom da je analizom raspoloživih informacija dobiven zaključak da je oko 50 procenata povećanja troškova života prouzrokovano zbog nepostojanja adekvatnih vladinih mjera donešen je zaključak da su aktivnosti domaćih vlasti u analiziranom periodu umjesto smanjenja doprinijeli povećanju siromaštva u Bosni i Hercegovini.

PENZIJE

3.1. Uvod

Treći cilj postavljen u Građanskoj platformi se odnosi na problem s kojim se suočavaju starija lica i blisko je povezan sa pitanjem siromaštva. Obzirom da se Bosna i Hercegovina suočavava sa problemom da penzioni sistem ne može da ispuni svoju osnovnu funkciju da starije osobe zaštiti od siromaštva, i imajući u vidu da je penzioni sistem takav da se može reći da generiše siromaštvo, u Građanskoj platformi je postavljen jasan cilj da domaće vlasti do kraja 2010. godine obezbjede sistem koji će penzionerima osiguravati minimalne penzije koje će im omogućiti dostojanstven standard života, a minimalno život iznad granice siromaštva. Obzirom na stanje u kojem se nalaze korisnici sistema penzionog osiguranja i stanja u kojem se nalazi većina starijih osoba u Bosni i Hercegovini, u Građanskoj platformi su definisani slijedeći specifični ciljevi u oblasti penzija:

- Omogućavanje svim penzionerima koji primaju minimalne i zagarantovane penzije, penzije koje će iznositi minimalno 60 procenata medijalnog prihoda (vrijednost za 2004.), odnosno minimalno 250 KM mjesečno, uvećano za prosječni godišnji rast troškova, a koje neće biti manje od 45 procenata prosječne plate na nivou BiH i entiteta;
- Obezbjedenje prosječnog rasta svih penzija po stopi koja će omogućiti ravnomjerno poboljšanje položaja svih penzionera u BiH, na način da rast prosječnih penzija postepeno omogući da prosječne penzije u 2010. godini budu približno jednake 75 procenata prosječne plate;
- Osiguranje povećanog izdvajanja sredstava iz budžeta vlada za subvencioniranje penzionog sistema sa istovremenim relativnim smanjivanjem socijalnih doprinosa zaposlenika;
- Donošenje jedinstvenog zakona o penzijsko invalidskom osiguranju na nivou BiH koji će obezbijediti jednak tretman penzionera uključujući jedinstvenu penzionu politiku;
- Donošenje jedinstvenog zakona o doprinosima sa jedinstvenim stopama u cilju smanjivanja razlika na tržištu rada u BiH što dodatno može doprinijeti povećanju zaposlenosti;
- Uspostavljanje posebnih mjera koje će stimulisati zapošljavanje osoba starijih od 64 godine, kako bi se obezbijedila veća participacija stanovništva u radnoj snazi;
- Otpočinjanje procesa reforme penzionog sistema uvođenjem trećeg stuba osiguranja – dobrovoljnog penzionog osiguranja;
- Potpuno funkcionisanje penzionog fonda na državnom nivou putem kojeg bi se finansiralo subvencioniranje manjka u sistemu PIO koji će biti prouzrokovan početkom reforme penzionog sistema;
- Za svo stanovništvo u dobi preko 64 godine starosti, koje ne ostvaruje pravo na redovnu penziju ili koji nemaju druge izvore prihoda, obezbijediti prihode koji mogu zadovoljiti minimalne prehrambene potrebe, minimalno 67 KM mjesečno, uvećano za rast troškova u zemlji.

3.2. Početno stanje

U decembru 2006. godine 512.057 lica je primalo penzije putem entitetskih zavoda za penziono osiguranje (314,462 u F BiH i 197,595 u RS). Iako je trenutni broj penzionera veći od procjenjenog broja lica starijih od 65 godina, to ne znači da su sve starije osobe istovremeno i primaoci penzija, te da imaju adekvatan nivo dohotka koji im omogućava život van siromaštva. Na osnovu podataka entitetskih zavoda PIO manje od 43 procenta svih penzionera ili tek 219,8 hiljada primaju zarađene starosne penzije. Osnovne informacije o početnom stanju u sistemu penzijskog osiguranja su date u narednoj tabeli.

Tabela 3-9:
Osnovne informacije o stanju u sistemima PIO na dan 31.09. 2006.

Kategorija	Ukupno BiH	Federacija BiH*	Republika Srpska
Ukupan broj penzionera u BiH	500.841	314.462	186.379
od čega:			
Starosne penzije	210.736	128.616	82.120
Porodične penzije	182.598	112.618	69.980
Invalidske penzije	103.946	70.025	33.921
Prosječne penzije	285,7	327,3	215,6
Starosne penzije	276,6	290,4	255,0
Porodične penzije	188,6	196,9	175,2
Invalidske penzije	204,4	204,7	203,6
Ukupna izvajanja za finansiranje sistema PIO	1.525.358.626	973.146.818	552.211.808
Od čega:			
Izdvajanja po osnovu doprinosa	1.362.114.496	949.915.968	412.198.528
Dorinosa iz budžeta entiteta	163.244.130	23.230.850	140.013.280

*Podaci u Federaciji BiH na dan 30. 06. 2006. godine

Izvor: Entitetski zavodi PIO, procjene ALDI na osnovu Godišnjih planova rada zavoda PIO.

Osnovna karakteristika sistema PIO u BiH jeste da on zahvaljujući entitetskoj podjeli pruža drastično različit nivo usluga svojim korisnicima u zavisnosti od toga u kojem entitetu oni žive. Međutim, ono što posebno zabrinjava jeste izuzetno visok nivo nedostajućih sredstava koja su bila neophodna kako bi se obezbijedilo da sistem svim korisnicima penzija isplaćuje takve penzije da penzioner koji prima najmanju penziju ne prima penziju manju od 250 KM. Ukupno, uzimajući u obzir vrijednost prosječnih penzija po vrsti penzija, u 2006. godini je nedostajalo minimalno 191,6 miliona KM koje bi trebalo osigurati za isplatu porodičnih i invalidskih penzija, što je iznos koji bi trebalo uvećati za stvarni broj penzionera pomnoženo sa stvarnom razlikom pojedinačnih penzija u odnosu na granicu od 250 KM.

Pored stanja sa kojim se suočavaju trenutni korisnici sistema penzionog osiguranja u početno stanje treba uzeti i informacije o broju lica starijih od 65 godina, a koji bi trebali biti uključeni u sistem PIO bez obzira ispunjavaju li prema trenutnim zakonima uslove za dobijanje starosne, porodične ili invalidske penzije. Prema zahtjevima iz Građanske platforme, svim tim licima penzioni sistem bi trebao

garantovati socijalnu penziju koja će osigurati da sva starija lica imaju minimalno sredstva potrebna za zadovoljavanje minimalnih životnih potreba. Na osnovu podataka entitetskih zavoda PIO manje od 42 procenta svih penzionera ili tek 210,7 hiljada primaju zarađene starosne penzije. Ovaj podatak je veoma važan, jer u sistemima penzionog osiguranja u zemljama EU broj korisnika starosnih penzija je približan ili čak veći od ukupnog broja lica starijih od 65 godina. Obzirom da je u Bosni i Hercegovini trenutno relativno veliki udio korisnika porodičnih penzija (20% ukupnih penzionera), može se konstatovati da bi **broj penzionera u odnosu na postojeće stanje bio povećan za oko 200.000** ukoliko bi se u sistem penzionog osiguranja uključile i socijalne penzije za sva lica starija od 65 godina, a koja po važećim propisima ne primaju penzije iz fondova PIO. Ukoliko bi izdvajanja za ove socijalne penzije iznosila 50 procenata planirane minimalne penzije, ukupna nedostajuća sredstva u 2006. godini za dodatno finansiranje sistema penzionog osiguranja bi trebala biti povećana sa 191,6 miliona KM na 491,6 miliona KM.

3.3. Očekivane aktivnosti novoizabranih vlasti poboljšanju položaja penzionera

3.3.1. Prijedlozi koji proizilaze iz Građanske platforme

Kao što je i prikazano u uvodnom dijelu ovog poglavlja u Građanskoj platformi postavljeno je devet specifičnih zahtjeva čijim ispunjavanjem bi se omogućilo značajno poboljšanje uslova života svih starijih ljudi, a indirektno bi se obezbijedile značajne pozitivne promjene kako u socijalnom teko i u ekonomskom životu u cijeloj Bosni i Hercegovini.

Na nivou Bosne i Hercegovine prijedlozi za Vijeće ministara za dostizanje ciljeva u ovoj oblasti su bili usmjereni ka iniciranju aktivnosti koje bi trebale omogućiti pokretanje aktivnosti na izradi harmoniziranog akcionog plana za reformu penzionih sistema u Federaciji BiH i Republici Srpskoj koji će jasno definisati korake koje javna administracija treba poduzeti kako bi se osiguralo da penzioni sistem ne generiše siromaštvo, precizne korake koji će se poduzeti na zaštiti životnog standarda svih starijih osoba i potrebna sredstva koja će biti neophodno realocirati iz budžeta vlada za ostvarivanje ovih ciljeva, uključujući sredstva potrebna za reformu penzionog sistema. Ove preporuke su posebno važne jer su entiteti za 2007. godinu najavili pokretanje parcijalnih reformi sistema PIO na način da su prihvatili većinu preporuka sadržanih u Građanskoj platformi, ali način njihove implementacije (implementacija na nivou entiteta) nije u potpunosti u saglasnosti sa zahtjevima iz Građanske platforme.

3.3.2. Usvojeni planovi rada vlada u prvoj godini mandata

Osim nekoliko izuzetaka koji se odnose na neplaniranje aktivnostima koje će direktno doprinijeti poboljšanju položaju starijih osoba kroz iniciranje aktivnosti na uspostavljanju "socijalnih penzija" za stare ljude koji nisu uključeni u penzioni sistem ili nemaju druge redovne prihode potrebne za zadovoljavanje minimalnih životnih potreba i na neplaniranje mjera koje bi trebale omogućiti uspostavljanje javnih politika koje će podsticati zapošljavanje osoba starijih od 64. godine vlade entiteta su najvećim dijelom prihvatili preporuke koje su postavljene u Građanskoj platformi. Međutim, potrebno

je naglasiti da Vijeće ministara u svom programu rada nije uvrstilo bilo kakve aktivnosti koje bi se odnosile na ispunjavanje zahtjeva iz Građanske platforme u oblasti penzionog sistema.

4. Rezultati ostvareni u poboljšanju položaja penzionera u prvoj godini mandata

Obzirom na specifičnosti sistema penzionog osiguranja u Bosni i Hercegovini i trenutne faze u planiranju reforme entitetskih sistema penzijsko-invalidskog osiguranja može se konstatovati da u prvoj godini mandata nije došlo do bilo kakve promjene u položaju penzionera u Federaciji BiH i Republici Srpskoj zbog promjene u aktivnostima ili politikama od strane vlada entiteta. Detaljnije informacije o promjeni položaja penzionera bit će moguće dostaviti nakon usvajanja finalne verzije strateških dokumenata koji će definisati pravce reforme sistema PIO ukoliko one budu završene do 31.12.2007. godine ili ranije ukoliko prije toga budu objavljeni redovni godišnji izvještaji entitetskih zavoda PIO.

5. Zaključak

Ukupni rezultati rada novoizabranih vlasti na nivou institucija Bosne i Hercegovine, Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske, u prvoj godini mandata, su imali **dijelimično pozitivni efekat** po pitanju osiguranja dostojanstvenog standarda života za starije ljude.

Ocjena da su aktivnosti svih nivoa vlasti imale dijelimično pozitivan efekat po pitanju osiguranja dostojanstvenog standarda života za starije ljude, zasnovana je na činjenici da su vlade na nivou entiteta započele sa procesom strukturne reforme sistema penzionog osiguranja koja bi trebala imati za cilj uspostavljanje održivog sistema penzijsko-invalidskog osiguranja koji bi bio u stanju osigurati starijim ljudima penzije koje će im garantovati dostojanstven standard života. Pored aktivnosti na reformi penzionog osiguranja, entitetske vlade su indirektno utjecale na povećanje prihoda entitetskih fondova PIO kroz povećanje budžetskih izdvajanja za ove namjene u RS i kroz provođenje mjera borbe protiv rada na crno u Federaciji BiH.

Obzirom na sve dosadašnje aktivnosti novoizabranih vlasti na poboljšanju položaja penzionera, može se zaključiti da su vlasti prvu godinu mandata iskoristili za pripremu za provođenje korjenite reforme sistema penzijskog osiguranja i u F BiH i u RS i da su te aktivnosti u skladu sa zahtjevima iz Građanske platforme. Osnovna preporuka koja se može uputiti vlastima jeste da ubrzaju proces dizajniranja penzione reforme i da neophodno u potpunosti informisati javnost o trenutnim postignućima u procesu reforme sistema PIO.

ZDRAVSTVENA I SOCIJALNA ZAŠTITA

1. Uvod

Zdravstvena zaštita, zaštita porodice sa djecom, zaštita osoba s invaliditetom, pomoć u obezbjeđenju stanovanja, i ostali vidovi zaštite protiv socijalne isključenosti su sveobuhvatno tretirani u Građanskoj platformi u okviru jednog ključnog zahtjeva da vlasti osiguraju do 2010. godine da svaki stanovnik Bosne i Hercegovine ima mogućnost pristupa osnovnoj zdravstvenoj i socijalnoj zaštiti. Ključni zahtjev je postavljen na način da istovremeno obuhvati sve aspekte problema sistema zdravstvene i socijalne zaštite koji su veoma specifični i koji su zbog toga detaljnije precizirani kroz slijedeće specifične zahtjeve:

- Donošenje zdravstvene politike na nivou Bosne i Hercegovine do kraja 2008. godine, koja će jasno definisati principe decentralizacije sistema zdravstvene zaštite, mreže zdravstvenih ustanova, položaj privatnih pružaoaca zdravstvenih usluga u sistemu zdravstvene zaštite, zagarantovani osnovni paket zdravstvenih usluga za sve građane BiH, te izvore sredstava za finansiranja zagarantnog paketa osnovnih zdravstvenih prava;
- Pokrivenost zdravstvenog osiguranja u 100 procentnom iznosu do kraja 2010. godine;
- Završetak reorganizacije sistema zdravstvene zaštite koji će omogućiti svim, a posebno siromašnim, besplatno korištenje zagarantovanog paketa zdravstvenih prava i usluga do kraja 2010. godine;
- Uspostavljanje mehanizma ugovaranja i plaćanja u dijelu primarne zdravstvene zaštite koji će obezbijediti efikasno korištenje sredstava fondova zdravstvenog osiguranja, koji će promovisati efikasnost u pružanju zdravstvenih usluga javnih ustanova i ravnopravni tretman privatnih pružaoaca zdravstvenih usluga u Bosni i Hercegovini;
- Obezbjedenje jednakih prava, a posebno naknada u novcu i stvarima, fiskalnih beneficija i nenovčanih subvencija za sve osobe sa onesposobljenjima do kraja 2008. godine na prostoru cijele Bosne i Hercegovine;
- Obezbijediti finansijske poticaje za uključivanje u tržište rada u cilju promocije ravnopravnog položaja osoba sa invaliditetom;
- Do kraja 2010. godine značajno smanjiti razlike u pravima između različitih kategorija osoba sa invaliditetom;
- Obezbijediti funkcionalni sistem socijalne zaštite za sva siromašna domaćinstva koja iz vlastitih izvora i ostalih vidova socijalne zaštite, nemaju prihode potrebne za minimalnu prehrambenu potrošnju, socijalnu zaštitu u iznosu minimalnom za posljednju godinu objavljenom potrebnom iznosu sredstava po glavi stanovnika za prehranu;
- Do kraja 2007. godine obezbijediti univerzalnu dječiju zaštitu na nivou entiteta, a do kraja 2009. godine obezbijediti jednaka prava na dječiju zaštitu na prostoru cijele BiH.
- Obezbijediti javne politike, koje će obezbijediti jednaki novčani i nenovčani poticaj za sticanje punog vlasništva na stanove na za sve stanovnike Bosne i Hercegovine, s posebnom pažnjom za mlade bračne parove sa i bez djece,

- Obezbijediti finansijski poticaj za stambeno zbrinjavanje za siromašne porodice, sa posebnom politikom poticaja stambenog zbrinjavanja u siromašnim i nerazvijenim područjima.

4.2. Početno stanje

4.2.1. Zdravstvena zaštita

4.2.1.1. Broj korisnika zdravstvene zaštite

U Bosni i Hercegovini ukupan broj osiguranih lica je iznosio 3,067 miliona u kojem je obuhvaćeno 89,7 procenata populacije Federacije Bosne i Hercegovine i 88 procenata populacije Republike Srpske uzimajući u obzir informacije o stanovništvu Bosne i Hercegovine u entitetima objavljenim u Anketi o potrošnji domaćinstva u BiH za 2004. godinu.

Tabela 4-10:
Pregled početnog stanja sistema zdravstvene zaštite u 2006. godini

		Bosna i Hercegovina	Federacija BiH 31.12.06	Republika Srpska 30.06.06
1.	Broj osiguranika	1.755.179	1.098.291	656.888
1.1.	Zaposleni kod poslodavca	724.240	444.475	279.765
1.2.	Poljoprivrednici	73.348	15.183	58.165
1.3.	Penzioneri	493.919	315.118	178.801
1.4.	Nezaposleni	331.763	224.449	107.314
1.5.	Invalidi (RVI i porodice poginulih)	52.795	44.442	8.353
1.6.	Ino osiguranici	44.539	21.371	23.168
1.7.	Ostali osiguranici	34.575	33.253	1.322
2.	Broj osiguranih lica	1.312.163	856.169	455.994
2.1.	Zaposleni kod poslodavca	628.626	415.893	212.733
2.2.	Poljoprivrednici	62.795	11.018	51.777
2.3.	Penzioneri	191.795	127.190	64.605
2.4.	Nezaposleni	328.037	218.568	109.469
2.5.	Invalidi (RVI i porodice poginulih)	50.403	44.985	5.418
2.6.	Ino osiguranici	30.008	18.405	11.603
2.7.	Ostali osiguranici	20.499	20.110	389
3.	Ukupno 1 + 2	3.067.342	1.954.460	1.112.882
	Memo: broj stanovnika	3.507.868	2.176.487	1.264.027

Izvor: Entitetski zavodi zdravstvenog osiguranja

Obzirom na cilj postavljen u Građanskoj platformi vlasti u Bosni i Hercegovini moraju odgovoriti na pitanje kako obezbijediti pristup osnovnom paketu zdravstvenih usluga za **222 hiljade lica u F BiH i 151,1 hiljadu lica u Republici Srpskoj** koji prema najoptimističnijim procjenama nemaju pristup sistemu zdravstvene zaštite u Bosni i Hercegovini.

4.2.1.2. Sredstva za finansiranje sistema zdravstvene zaštite

Drugi indikator stanja u sistemu zdravstvene zaštite putem kojeg će se biti u stanju pratiti napredak vlasti u Bosni i Hercegovini na ispunjavanju specifičnih zahtjeva iz oblasti zdravstva jesu ukupna javna izdvajanja za finansiranje sistema zdravstvene zaštite. U Bosni i Hercegovini ukupna izdvajanja za zdravstvenu zaštitu su iznosila oko 1,1 milijarde KM, od čega su sredstva doprinosa osiguranih lica iznosila 1,08 milijardi KM, dok su budžetska sredstva iznosila oko 72 miliona KM. Po glavi osiguranog lica ukupna izdvajanja su iznosila 358,9 KM, od čega su najveći dio od 335,4 KM izdvajala zaposlena lica kroz plaćanje doprinosa za zdravstvenu zaštitu, dok je svega 23,5 KM po osiguranom licu uplaćivala država direktno kroz budžete entiteta, iako broj onih koji plaćaju zdravstveno osiguranje sačinjavaju svega 44,6 procenata ukupnog broja lica koja koriste sistem zdravstvenog osiguranja.

Tabela 4-11:
Budžetska izdvajanja za zdravstvenu zaštitu u 2006. godini
(U milionima KM)

	Ukupna izdvajanja	Budžetska izdvajanja	Sredstva po osnovu doprinosa
Ukupna izdvajanja			
1 Bosna i Hercegovina	1.101,0	72,0	1.028,9
1.1. Federacija BiH	806,8	46,3	760,5
1.2. Republika Srpska	294,1	25,7	268,4
Izdvajanja po osiguranom licu (u KM)			
2. Bosna i Hercegovina	358,9	23,5	335,4
2.1. Federacija BiH	412,8	23,7	349,4
2.2. Republika Srpska	264,3	23,1	241,2

*Napomena: Vlastiti prihodi nisu uključeni
Izvor: ALDI analiza javne potrošnje.*

4.2.2. Socijalna zaštita

2.1.1. Broj korisnika sistema socijalne zaštite

Na početku 2006. godine ukupan broj korisnika usluga sistema socijalne zaštite u Bosni i Hercegovini je iznosio 597.835 lica, što su posljednje objavljeni zvanični podaci za Bosnu i Hercegovinu. U odnosu na 2002. godinu ukupan broj korisnika socijalne zaštite je u 2006. godini narastao za 53,3 hiljade lica ili za 9,8 procenata.

Tabela 4-12:
Pregled početnog stanja sistema socijalne zaštite, broj korisnika socijalne zaštite

	Decembar 2002	Decembar 2006	Povećanje /smanjenje	Index
Bosna i Hercegovina	544.503	597.835	53.332	1,098
Punoljetni korisnici	423.324	453.808	30.484	1,072
Maloljetni korisnici	121.179	144.027	22.848	1,189
Federacija BiH (Podaci za decembar 2005)	329.908	305.210	-24.698	0,925
Punoljetni korisnici	265.301	244.406	-20.895	0,921
Maloljetni korisnici	64.607	60.804	-3.803	0,941
Republika Srpska	214.595	292.625	78.030	1,364
Punoljetni korisnici	158.023	209.402	51.379	1,325
Maloljetni korisnici	56.572	83.223	26.651	1,471

Izvor: Agencija za statistiku BiH, Zavod za statistiku RS, procjene ALDI.

U odnosu na 2002. godinu, po entitetima broj korisnika socijalne zaštite u Federaciji BiH je opao za 24,6 hiljada (ili za 7,5 procenata) dok se u Republici Srpskoj u istom periodu broj korisnika sistema socijalne zaštite povećao za 78 hiljada ili za čak 36,4 procenata. U dijelu lica koja su korisnici socijalne zaštite po osnovu ekonomskih razloga, kao što su lica koja nemaju dovoljno prihoda za uzdržavanje, može se konstatovati da je u 2006. godini broj ovih lica iznosio čak 528,1 hiljadu, odnosno 88,3 procenata ukupnog broja korisnika usluga sistema socijalne zaštite. U odnosu na 2002. godinu broj ovih lica se povećao za 46,8 hiljada, odnosno za 9,7 procenata iako su trendovi između entiteta potpuno suprotni gdje je u F BiH došlo do smanjenja broja ovih korisnika za 6,5 procenata, dok je u Republici Srpskoj došlo do njihovog povećanja za čak 65 hiljada, odnosno za 33,4 procenata. Detaljna struktura promjena u broju korisnika sistema socijalne zaštite data je u tabeli 1. u prilogu ovog izvještaja.

4.2.2.2. Sredstva za finansiranje sistema socijalne zaštite

Indikator koji na najbolji način može pomoći u utvrđivanju početnog stanja u sistemu socijalne zaštite u Bosni i Hercegovini jeste utvrđivanje visine sredstava koja se za socijalnu zaštitu izdvajaju iz budžeta institucija BiH, entiteta i kantona u Federaciji BiH.

Tabela 4-13:
Ukupna izdvajanja za socijalnu zaštitu
(u milionima KM)

		Ukupno	Institucije BiH	Federacija BiH	Republika Srpska
1	Ukupna izdvajanja	830,8	3,4	614,8	212,6
1.1.	Pomoć porodici i djeci	180,1	0,1	122,6	57,4
1.2.	Invalidnost	489,3	0,0	372,5	116,8
1.3.	Stanovanje	82,7	3,1	52,2	27,5
1.4.	Ostali vidovi socijalne zaštite	78,7	0,3	67,5	11,0
	Memo: Po glavi korisnika			2.014,4	726,6

Posmatrano u odnosu na ukupan broj korisnika entitetskih sistema socijalne zaštite izdvajanje po glavi korisnika u F BiH su u 2006. godini iznosila 2,014 KM, što je za 2,7 puta veći

iznos u odnosu na RS u kojoj su ista izdvajanja iznosila oko 726 KM. Međutim, ova visina izdvajanja po glavi stanovnika niti približno ne odgovoraju stvarnom stanju jer su u iznos uključena i sredstva za socijalnu zaštitu boračkih kategorija koja su usmjerena samo na jedan manji segment ukupnog broja korisnika sistema socijalne zaštite. Kada iz ukupnog iznosa sredstava za socijalnu zaštitu izdvojimo sredstva za zaštitu kategorija proistaklih iz rata, dobijamo da su u 2006. godini ukupna izdvajanja po glavi korisnika socijalne zaštite u F BiH 743 KM, dok su slična izdvajanja u RS oko 311 KM, što je za oko 2,3 puta manji iznos u odnosu na F BiH, prvenstveno iz razloga što su izdvajanja za boračke kategorije u F BiH znatno veće nego u RS.

4.3. Očekivane aktivnosti na osiguranju zdravstvene i socijalne zaštite

4.3.1. Prijedlozi koji proizilaze iz Građanske platforme

4.3.1.1. Zdravstvena zaštita

Osnovni prijedlog za Vijeće ministara Bosne i Hercegovine koji bi trebao omogućiti maksimalan doprinos ove institucije u unaprijeđenju stanja u zdravstvu, bio je da Vijeće ministara pokrene aktivnosti koje će omogućiti izradu i usvajanje akcionog plana za sveobuhvatnu reformu sistema zdravstvene zaštite koji će osigurati efikasno iskorištavanje prava svih stanovnika Bosne i Hercegovine na zdravstvo i zdravstvenu zaštitu.

Vlada Federacije BiH zajedno sa kantonima planirala je značajan broj aktivnosti čija implementacija bi mogla uticati na stvaranje pozitivnih promjena u zdravstvu u skladu sa zahtjevima iz Građanske platforme. Da bi Vlada F BiH dala maksimalan doprinos rješavanju ovog problema trebala je u 2007. godini koordinirati aktivnosti sa svim kantonima tokom izrade strateškog plana za reformu sistema zdravstvene zaštite u F BiH koji bi uključivao precizne ciljeve koji će jasno definisati principe decentralizacije sistema zdravstvene zaštite, mreže zdravstvenih ustanova, položaj privatnih pružaoca zdravstvenih usluga u sistemu zdravstvene zaštite, zagarantovani osnovni paket zdravstvenih usluga za sve građane F BiH, te izvore sredstava za finansiranje zagarantovanog paketa osnovnih zdravstvenih prava za sva neosigurana lica do kraja 2010. godine. Takođe, slično kao i u F BiH Vlada RS bi u skladu sa zahtjevima iz Građanske platforme trebala bi omogućiti implementaciju aktivnosti koje će direktno doprinijeti unaprijeđenju stanja u sistemu zdravstvene zaštite posebno u oblasti mehanizama koji će doprinijeti povećanju pokrivenosti stanovništva zdravstvenom zaštitom, te mehanizama, mjera, sredstava i aktivnosti koje će doprinijeti poboljšanju kvalitete u pružanju zdravstvene zaštite, te mjera koje će osigurati jednak obim i kvalitet zdravstvenih prava i usluga za sve stanovnike RS.

4.3.1.2. Socijalna zaštita

Prvi korak u obezbjeđenju institucionalnog napretka u rješavanju problema unutar sistema socijalne zaštite u skladu sa zahtjevima iz Građanske platforme bio je da Vijeće ministara inicira proces izrade strategije pristupa stanovanju za socijalne kategorije, ali da istovremeno započne sa aktivnostima koje bi omogućile veću harmonizaciju sistema socijalne zaštite na nivou entiteta sa

ciljem osiguranja jednakih ekonomskih i socijalnih prava za sve građane Bosne i Hercegovine, a posebno naknade u novcu i stvarima, fiskalne olakšice i ne-novčane subvencije svim licima kojima je neophodna socijalna zaštita.

Vlada Federacije Bosne i Hercegovine bi trebala biti aktivno uključena u proces harmonizacije sistema socijalne zaštite koji je planiran na nivou kantona kako bi se osiguralo korištenje jednakih ekonomskih i socijalnih prava za sve stanovnike F BiH.

Vlada Republike Srpske u svom programu rada treba predvidjeti aktivnost koja bi imala za cilj da do kraja 2007. godine utvrdi stvarni socijalni položaj svih socijalno ugroženih stanovnika Republike Srpske i da definiše socijalni minimum koji bi u okviru sistema socijalne zaštite trebao biti garantovan svim socijalnim kategorijama bez obzira na njihov ratni status, kako bi se ubrzano moglo pristupiti ispunjavanju specifičnih zahtjeva postavljenih u oblasti socijalne zaštite.

4.3.2. Usvojeni planovi rada vlada u prvoj godini mandata

4.3.2.1. Zdravstvena zaštita

Vijeće ministara Bosne i Hercegovine u svom programu rada od ukupno 433 aktivnosti, predvidjelo je provođenje svega 3 aktivnosti koje su direktno povezane sa pitanjem zdravstvene zaštite, ali nije predvidjelo niti jednu aktivnost koja je direktno povezana sa zahtjevima iz Građanske platforme. Zbog toga je na osnovu analize programa rada utvrđeno da je Vijeće ministara potpuno zanemarilo pitanje unaprijeđenja stanja u sistemu zdravstvene zaštite u Bosni i Hercegovini.

Vlada Federacije Bosne i Hercegovine zajedno sa sedam kantona u Federaciji Bosne i Hercegovine planirala je 42 aktivnosti u oblasti zdravstva u Federaciji BiH. Vlada Federacije Bosne i Hercegovine izuzev aktivnosti na izradi strateškog plana za reformu sistema zdravstvene zaštite, nije planirala aktivnosti kojima bi omogućila stvaranje uslova za ispunjavanje zahtjeva iz Građanske platforme u oblasti zdravstva.

Vlada Republike Srpske je predvidjela provođenje 29 aktivnosti koje direktno mogu uticati na ispunjavanje zahtjeva iz Građanske platforme u oblasti zdravstvene zaštite od koji su najvažnije Nacrt i prijedlog zakona o zdravstvenoj zaštiti, prijedlog zakona o izmjeni i dopuni Zakona o zdravstvenom osiguranju i strategija razvoja sekundarne i tercijalne zaštite čijom implementacijom može značajno doprinijeti unaprijeđenju stanja u zdravstvu.

4.3.2.2. Socijalna zaštita

Vijeće ministara Bosne i Hercegovine planiralo je ukupno 18 aktivnosti koje su povezane sa pitanjem socijalne zaštite, od čega je samo jedna aktivnost direktno povezana sa zahtjevima iz Građanske platforme u oblasti socijalne zaštite, a koja se odnosi na izradu strategije pristupa stanovanju za socijalne kategorije u Bosni i Hercegovini.

Vlada Federacije Bosne i Hercegovine zajedno sa sedam kantona u Federaciji Bosne i Hercegovine planirala je 40 aktivnosti koje su direktno povezane sa stanjem u sistemu socijalne zaštite u F BiH. Najveću pažnju u oblasti socijalne zaštite posvetila je pitanju demobilisanih boraca, dok su kantoni u F BiH pored aktivnosti na uspostavljanju socijalne zaštite demobilisanih boraca značajnu pažnju posvetili usklađivanju kantonalnih zakona socijalne zaštite sa federalnim zakonima koji regulišu ovu oblast. Svi kantoni u Federaciji Bosne i Hercegovine su planirali aktivnosti na izmjenama zakona o socijalnoj zaštiti bez ikakvih konkretnih mjera na koje bi mogle uticati na poboljšanje položaja socijalno ugroženih stanovnika, izuzev Tuzlanskog kantona koji je planirao izradu socijalnog programa za poboljšanje socijalnog položaja siromašnih.

Vlada Republike Srpske je u svom programu rada i predvidjela provođenje 32 aktivnosti koje mogu direktno uticati na promjenu stanja u sistemu socijalne zaštite u RS, od kojih su najvažnije aktivnosti izrada Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti civilnih žrtava rata, nacrt i Prijedlog zakona o socijalnoj zaštiti i izrada Nacionalne strategije za porodicu. Međutim, Vlada nije planirala aktivnosti koje bi dovele do smanjenja razlika između socijalno ugroženih kategorija stanovnika koje proističu iz podjele socijalno ugroženih kategorija po njihovom ratnom statusu.

4.4. Ostvareni rezultati i zaključak po pitanju zdravstvene i socijalne zaštite

Ukupni rezultati rada novoizabranih vlasti na nivou institucija Bosne i Hercegovine, Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske, u prvoj godini mandata, **nisu imali nikakav značajniji efekat** po pitanju osiguranja adekvatnog pristupa sistemu zdravstvenoj i socijalnoj zaštiti.

Zbog neobjavlivanja godišnjih informacija o stanju unutar sistema socijalne zaštite za 2006. godinu, te činjenice da će informacije o stanju u sistemu socijalne zaštite u 2007. godini biti dostupne tek u 2008. godini, u finalnom izvještaju bit će prezentirane detaljnije informacije o napredku koji je ostvaren po pitanju ispunjavanju ključnih i specifičnih zahtjeva iz Građanske platforme u oblasti zdravstvene i socijalne zaštite.

EVROPSKE INTEGRACIJE

5.1. Uvod

Ubrzavanje procesa Evropskih integracija u cilju ispunjavanja svih potrebnih preduslova za sticanje kandidata za punopravno članstvo do kraja 2010. godine deseti je zahtjev postavljen u Građanskoj platformi. Imajući u vidu specifičnost situacije u kojoj se nalazi Bosna i Hercegovina na putu ispunjavanja uslova koje postavlja Evropska unija, za vlasti Bosne i Hercegovine kreirane su slijedeće specifične preporuke na putu za ubrzanje procesa EU integracija koje su blisko povezane za zahtjevima koje je EU postavila u Evropskom partnerstvu, a koje se odnose na veće uključivanje građana u procesu EU integracija, obezbjeđenje stvarnog funkcionisanja institucija koje se uspostavljaju u okviru procesa EU integracija i pripremanje ukupne javne administracije za sve naredne aktivnosti u okviru procesa EU integracija kako bi cijelokupna javna administracija brzo i efikasno usvajala i provodila uslove koji se postavljaju u okviru procesa EU integracija.

5.2. Početno stanje

Na dan održavanja opštih izbora, Bosna i Hercegovina je bila ispunila sve tehničke uslove za potpisivanje Sporazuma o Stabilizaciji i pridruživanju sa EU, dok je u oblasti političkih zahtjeva i prioriteta ostao neispunjen samo jedan zahtjev (reforma policije) koji je stajao na putu zaključivanju ugovora između Bosne i Hercegovine i EU koji bi trebao definisati buduća prava i obaveze koje stoje između strana ugovornica na putu pristupanja Bosne i Hercegovine Evropskoj uniji.

Tabela 5-14:
Pregled uslova postavljenih u Evropskom partnerstvu
Za 2005 godinu

	Kategorija zahtjeva	2005. godina
1	Kratkoročni prioriteti	108
1.1.	Ključni prioriteti	6
1.2.	Politički kriteriji	28
1.3.	Ekonomski kriteriji	10
1.4.	Evropski standardi	64
1.4.1.	Unutrašnje tržište	18
1.4.2.	Sektorske politike	46
1.4.3.	Pravda, sloboda i sigurnost	13

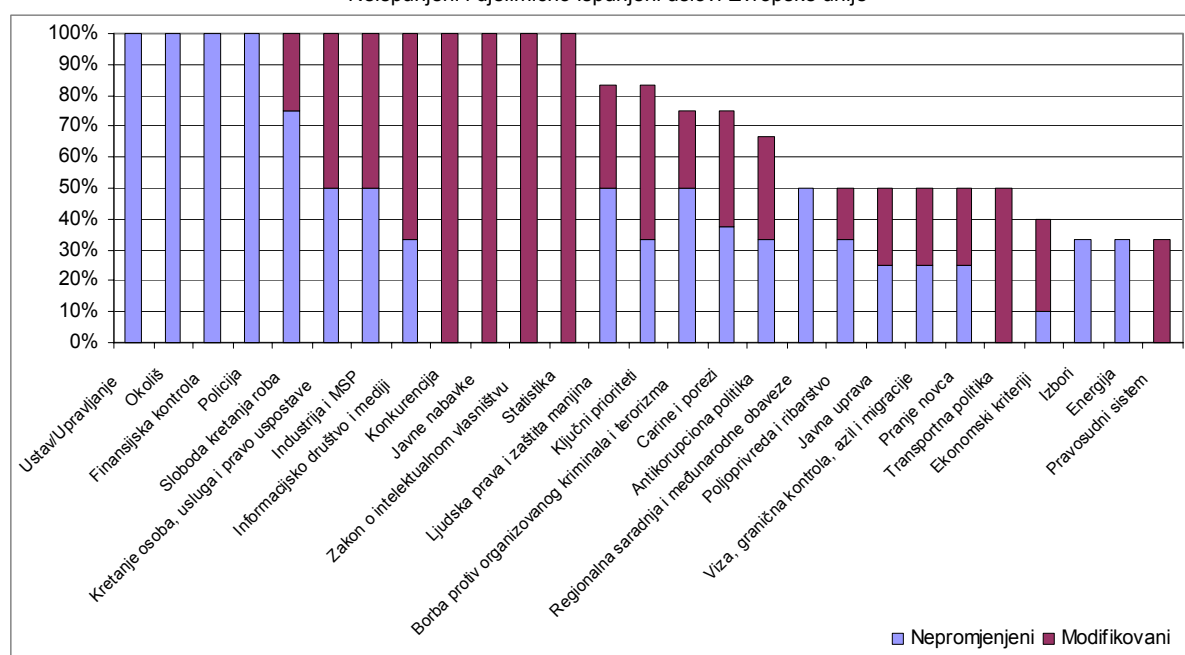
Izvor: EU – Evropsko partnerstvo sa Bosnom i Hercegovinom

Krajem 2005. godine Evropska unija je postavila pred Bosnu i Hercegovinu 108 uslova za koje se očekivalo da ih domaće vlasti mogu uspješno ispuniti u roku od jedne do dvije godine.

5.3. Rezultati ostvareni na Evropskom putu u prvoj godini mandata

Objavljivanje Godišnjeg izvještaja o napretku Bosne i Hercegovine u procesu EU integracija za 2007. godinu i prijedloga odluke Evropske komisije o dopuni prioriteta i uslova na putu ka članstvu u EU, pokazuje da ispunjavanje uslova koje postavlja Evropska unija nije uopšte prioritet za domaće vlasti. Iako u medijima lideri vladajućih političkih partija nastoje prikazati njihovu potpunu predanost cilju da Bosna i Hercegovina ubrzano postane nova članica Evropske unije, opravdavajući zastoje u EU integracijama političkim problemom u vezi reforme policije, rezultati ispunjavanja uslova koje je postavila Evropska unija govore da vlasti Bosne i Hercegovine nisu imale "političku saglasnost" za čak 72 od 108 uslova koji su u januaru 2006. godine postavljeni od strane Evropske komisije, od kojih je samo jedan reforma policije.

Grafikon 5-2:
Neispunjeni i djelimično ispunjeni uslovi Evropske unije

U odnosu na prioritete i uslove iz Evropskog partnerstva iz 2005. godine u kojem je Evropska unija postavila 108 uslova, u novoobjavljenom prijedlogu dopune Evropskog partnerstva za 2007. godinu nalazi se čak 40 uslova koji su nepromjenjeni iz 2005., dok su 32 uslova samo djelimično modifikovana, što govori da ukupno 72 uslova domaće vlasti nisu uspjele ispuniti u roku od 2 godine.

Činjenica koja najviše zabrinjava, a s kojom je i javnost najviše upoznata jeste da vlasti Bosne i Hercegovine čak **pet od šest ključnih uslova** koje je postavila Evropska unija nisu ispunili i to: puna saradnja sa Haškim tribunalom, reforma policije, reforma javnih emitera i javne uprave i osiguranje postojanja istinskog unutrašnjeg tržišta.

Pored katastrofalnih rezultata u ispunjavanju ključnih uslova, dodatno zabrinjava da vlasti Bosne i Hercegovine nisu ispunile više od 60 procenata uslova iz kategorije **političkih kriterija**, odnosno čak 17 od 28 uslova. Ovaj podatak posebno zabrinjava jer su ovo uslovi koji su trebali obezbijediti stabilnost institucija koje garantuju demokratiju i vladavinu prava, ljudskih prava i zaštitu manjina. Niti jedan uslov u vezi Ustava nije ispunjen čime nije napravljen nikakav napredak prema

stvaranju funkcionalnije državne strukture, dok je ostvaren samo ograničen napredak u povećanju administrativne efikasnosti Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, a vlada na državnom nivou nije sposobna da prevaziđe unutrašnje konflikte. Posljedice neispunjavanja obaveza postavljenih pred parlament i vladu trpe u potpunosti građani, što se može i vidjeti po tome da su pet od šest prioriteta u oblasti **unaprijeđenja ljudskih prava i zaštite manjina** potpuno zanemareni od strane domaćih vlasti.

Zahvaljujući prvenstveno uspješno provedenim reformama pod vođstvom međunarodne zajednice, u oblasti **ekonomskih zahtjeva** je ostvaren najbolji napredak u procesu EU integracija, na način da je samo jedan od deset uslova Evropske unije nije u potpunosti ostvaren i da su tri uslova samo djelimično ostvareni, što daje pozitivan signal da Bosna i Hercegovina i pored političke krize može uspješno ispunjavati ekonomske uslove Evropske unije. Međutim, znatno je veći problem u dijelu uslova koji se odnose na **unutrašnje tržište** gdje su vlasti Bosne i Hercegovine ispunile u potpunosti tek 2 od 18 uslova Evropske unije, dok je nešto bolji rezultat u uslovima iz sektorskih politika gdje je od 46 uslova 16 potpuno ispunjeno. U dijelu uslova koji se odnose na **pravdu, slobodu i sigurnost**, vlasti Bosne i Hercegovine su postigli sličan rezultat gdje su osam od 13 uslova u potpunosti ili djelimično ispunile.

5.4. Zaključak

Ukupni rezultati rada novoizabranih vlasti na nivou institucija Bosne i Hercegovine, Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske, u prvoj godini mandata, **su imale izuzetno negativni efekat** po pitanju ubrzanja procesa Evropskih integracija.

Vlasti Bosne i Hercegovine u prvoj godini mandata nisu uspjele napraviti niti minimalan pomak na Evropskom putu, te ne samo da nisu uspjele ispuniti ključne prioritete koji su postavljeni od strane Evropske unije, već nisu uspjeli ostvariti niti minimalan napredak u čak 72 oblasti/zahtjeva koje je početkom 2006. godine postavila Evropska unija- Iz tog razloga, može se veoma jasno konstatovati da domaće vlasti ne čine ništa kako bi ubrzali proces Evropskih integracija i da uzrok potpunog zastoja na evropskom putu nisu politička pitanja u vezi reforme policije, već potpuna nezainteresovanost političkih vlasti da se posvete pitanju integracije Bosne i Hercegovine u Evropsku uniju. Zbog toga što su domaće vlasti u posljednjoj godini svjesno zaustavili proces Evropskih integracija efekti rada domaćih vlasti su utjecali na udaljavanje a ne približavanje Bosne i Hercegovine Evropskoj uniji.

Dodatak:

Tabela A:
 Detaljne informacije o korisnicima sistema socijalne zaštite u Bosni i Hercegovini

Opis	Decembar 2002	Decembar 2006	Neto povećanje /smanjenje	Index
Bosna i Hercegovina	544.503	597.835	53.332	1,098
Punoljetni korisnici	423.324	453.808	30.484	1,072
Korisnici subvencioniranih troškova	47.399	24.314	-23.085	0,513
Lica sa smetnjama u psihičkom i fizičkom razvoju	20.846	23.980	3.134	1,150
Lica društveno neprihvatljivog ponašanja	5.760	6.852	1.092	1,190
Psihički bolesna lica	3.565	5.329	1.764	1,495
Lica koja nemaju dovoljno prihoda za uzdržavanje	168.660	169.322	662	1,004
Lica u stanju različitih socijalno zaštitnih potreba	165.687	215.321	49.634	1,300
Bez specifične kategorije	11.407	8.690	-2.717	0,762
Maloljetni korisnici	121.179	144.027	22.848	1,189
Ugroženi porodičnom situacijom	53.389	57.078	3.689	1,069
Djeca sa smetnjama u psihičkom i fizičkom razvoju	8.687	10.152	1.465	1,169
Lica društveno neprihvatljivog ponašanja	4.681	6.369	1.688	1,361
Psihički bolesna lica	390	328	-62	0,841
Lica u stanju različitih socijalno zaštitnih potreba	46.136	62.104	15.968	1,346
Bez specifične kategorije	7.896	7.996	100	1,013
Federacija BiH (Podaci za decembar 2005)	329.908	305.210	-24.698	0,925
Punoljetni korisnici	265.301	244.406	-20.895	0,921
Korisnici subvencioniranih troškova	20.802	20.526	-276	0,987
Lica sa smetnjama u psihičkom i fizičkom razvoju	14.676	14.299	-377	0,974
Lica društveno neprihvatljivog ponašanja	3.827	4.598	771	1,201
Psihički bolesna lica	2.553	3.004	451	1,177
Lica koja nemaju dovoljno prihoda za uzdržavanje	117.837	106.498	-11.339	0,904
Lica u stanju različitih socijalno zaštitnih potreba	97.735	90.362	-7.373	0,925
Bez specifične kategorije	7.871	5.119	-2.752	0,650
Maloljetni korisnici	64.607	60.804	-3.803	0,941
Ugroženi porodičnom situacijom	22.322	20.788	-1.534	0,931
Djeca sa smetnjama u psihičkom i fizičkom razvoju	6.437	6.214	-223	0,965
Lica društveno neprihvatljivog ponašanja	3.547	3.859	312	1,088
Psihički bolesna lica	240	201	-39	0,838
Lica u stanju različitih socijalno zaštitnih potreba	26.430	28.234	1.804	1,068
Bez specifične kategorije	5.631	1.508	-4.123	0,268
Republika Srpska	214.595	292.625	78.030	1,364
Punoljetni korisnici	158.023	209.402	51.379	1,325
Korisnici subvencioniranih troškova	26.597	3.788	-22.809	0,142
Lica sa smetnjama u psihičkom i fizičkom razvoju	6.170	9.681	3.511	1,569
Lica društveno neprihvatljivog ponašanja	1.933	2.254	321	1,166
Psihički bolesna lica	1.012	2.325	1.313	2,297
Lica koja nemaju dovoljno prihoda za uzdržavanje	50.823	62.824	12.001	1,236
Lica u stanju različitih socijalno zaštitnih potreba	67.952	124.959	57.007	1,839
Bez specifične kategorije	3.536	3.571	35	1,010
Maloljetni korisnici	56.572	83.223	26.651	1,471

Ugroženi porodičnom situacijom	31.067	36.290	5.223	1,168
Djeca sa smetnjama u psihičkom i fizičkom razvoju	2.250	3.938	1.688	1,750
Lica društveno neprihvatljivog ponašanja	1.134	2.510	1.376	2,213
Psihički bolesna lica	150	127	-23	0,847
Lica u stanju različitih socijalno zaštitnih potreba	19.706	33.870	14.164	1,719
Bez specifične kategorije	2.265	6.488	4.223	2,864